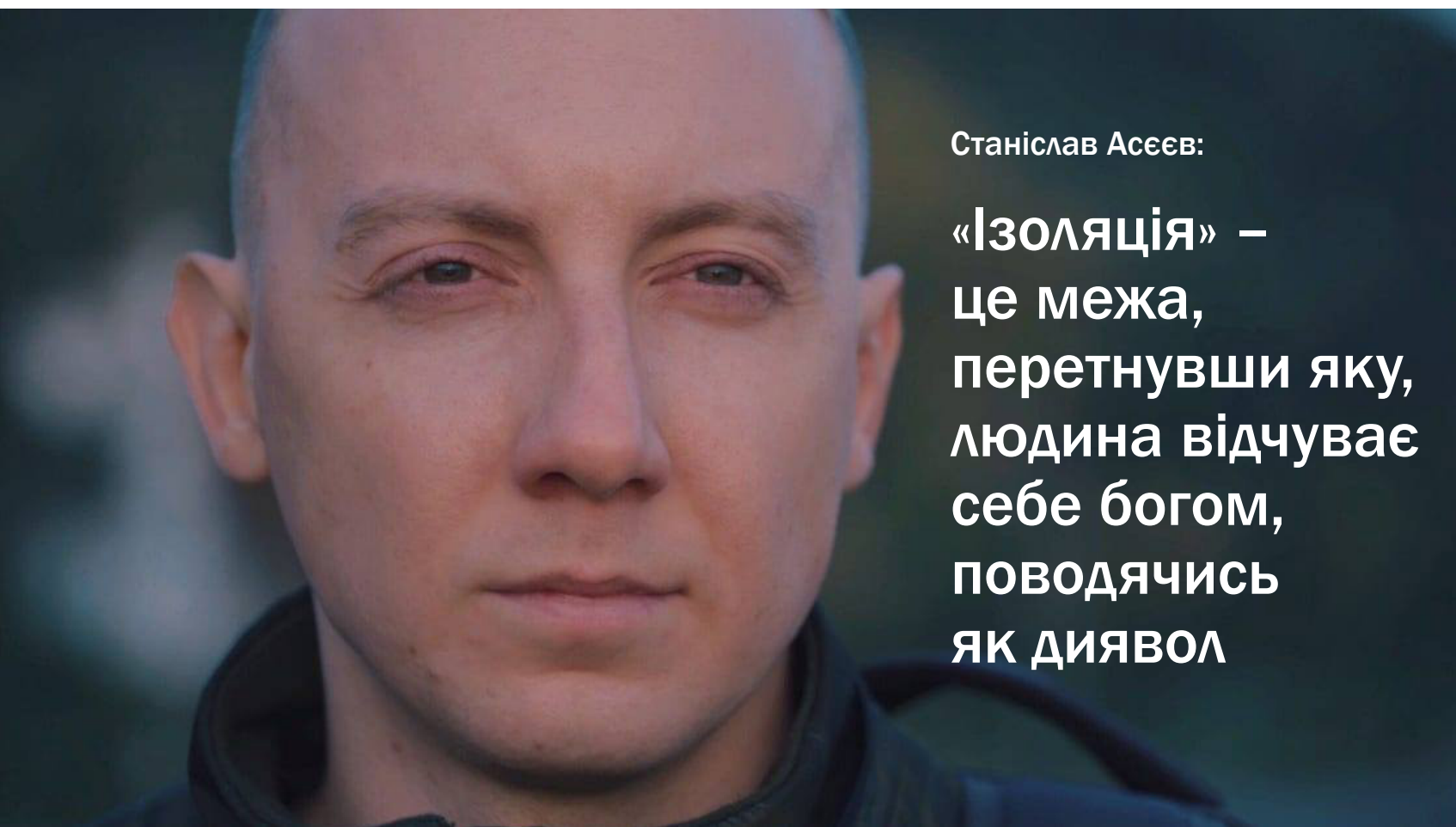

Наше Слово

PIK LXVI № 23 (3330) WARSZAWA, 6 Czerwca 2021 roku
CENA – zł. 4,30 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

UKRAЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Интернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Станіслав Асєєв:

**«Ізоляція» –
це межа,
перетнувши яку,
людина відчуває
себе богом,
поводячись
як диявол**

Станіслав Асєєв, український журналіст і письменник, народився у Донецьку, там і залишився після початку воєнних дій у 2014 році, писав звіти репортажі для України під псевдонімом Станіслав Васін. Проте псевдонім не захистив його від «днрівців» – у 2017 році журналіста схопили працівники МДБ «ДНР» (Міністерство державної безпеки так званої «Донецької народної республіки»), і він провів у полоні 31 тиждень, з яких 28 – у таємній в'язниці «Ізоляція» на вулиці Світлого шляху на місці колишнього заводу, де садисти-охоронці безкарно катують і вбивають людей. Пережив там жахливі тортури і розповів про цю шокуючу реальність у своїх книжках «В Ізоляції» (2018, отримала Шевченківську премію) та «Світлий шлях: Історія одного концтабору» (2021). Він отримав 15 років за «шпигунство» і 15 за «екстремізм», але у 2019-му його звільнили під час одного з колективних обмінів полоненими. У травні цього року Станіслав Асєєв провів місяць у Польщі завдяки стипендіальній програмі від фонду «Лідери змін», який фінансується Польсько-американським фондом свободи.

Станіславе, розкажіть про свій візит до Польщі.

Я прибув у Варшаву на запрошення фонду «Лідери змін» в межах програми стажування. У них є більш потужні, довші програми, на 6 місяців, але там треба знати польську мову, а в мене була скорочена версія, щоб я познайомився з польською культурою, політикою. Я мав перебувати тут трішки більше місяця, але поїхав раніше через церемонію нагородження Шевченківською премією. Перші пів місяця пробув під Вроцлавом у Войновицях, жив сам у середньовічному замку – на запрошення Колегіуму Східної Європи ім. Яна Новака-Єзьоранського, що співпрацює з «Лідерами змін». Там у мене були зустрічі з громадою, але здебільшого я відпочивав. Натомість у Варшаві мені зробили щільний графік, по 2-3 зустрічі в день з різними людьми, щоби доносити інформацію про ситуацію на Донбасі і таємну в'язницю «Ізоляція».

З ким тут зустрічалися?

У Вроцлаві були невеличкі зустрічі, приїжджали до мене, наприклад, люди, які займаються міграційними процесами у Польщі. Також я їздив до єпископа УГКЦ з прихожанами цієї церкви. У Варшаві була зустріч у Посольстві

України, мала ще бути окрема з українською громадою, але, на жаль, вона не відбулася через те, що я захворів.

Ви перший раз у Польщі? Які ваші враження?

Так, вперше. Для мене це трошки інша реальність, зі своїми специфічними проблемами. Я розумію, що у Польщі порядок денний не обмежується абортами або сортуванням сміття, але дуже помітно, що проблеми, які турбують пересічного поляка, абсолютно відрізняються від того, чим живе звичайний українець. Навіть той інформаційний шум, який є в Україні, він значно більший – в першу чергу через війну, але не тільки. В нас політична напруга неймовірна, особливо у порівнянні з польською. Відчувається, що у Європі люди живуть зовсім іншими проблемами, у зовсім іншому світі. До того, що відбувається на Сході України, не те, що нема нікому діла, а мало хто розуміє, що там насправді відбувається.

Люди не знають про ситуацію на Донбасі?

Знають, але «Ізоляція» стала відкриттям для всіх, з ким я спілкувався у Польщі. Вони не знали, що у 2021 році на Сході України функціонує реальний

концтабір і там таке роблять з людьми. Для них, звичайно, це шок.

Ви розповідаєте про цю жахливу реальність, де людей б'ють, гвалтують, катують током, вони ходять з пакетами на головах, ламаються психологічно від знущань і жодного разу не спробували бунтувати. Хто ці особи, що роблять такі страшні речі?

Садисти, класичні психопати, які не можуть співчувати людським стражданням. Саме тому вони мають змогу катувати людей кожного дня вже 7 років. Люди, які не були б психопатами у психіатричному сенсі, просто зійшли б з розуму. Ці ж ставляться до цього як до звичайної роботи, потім йдуть додому, там перевдягаються у звичайний цивільний одяг, у них є дружини і маленькі діти. До речі, до своїх полонених (жителів «ДНР», військових і цивільних – прим. ред.) вони більш жорстокі. Українці йдуть на обмін, тому важливо, аби на тілі не залишалися видимі сліди катувань. А як будуть виглядати свої – неважливо, їх не покаже жоден телеканал, тому з ними можна робити, що завгодно.

«Ізоляція» вас змінила?

Звісно. Після того, що я там побачив, в мене взагалі дуже сильно змінився

підхід до людини, в сенсі того, на що ми здатні одне до одного. Я побачив, що межі не існують. У зачиненому просторі, там, де ніхто тебе не може побачити, людина, яка має абсолютну владу, може зробити все, що завгодно, щодо іншої людини. І це відображається у моєму спілкуванні та житті вже на свободі – коли хтось каже про гуманістичні речі, я завжди згадую, що гуманізм – це певне стримання культурою, а там, де нема культури, а є самі підвали і катування, там людина проявляє всю свою тваринну сутність. «Ізоляція» – це межа, перетнувши яку, людина відчуває себе богом, поводячись як диявол. Тому в мені з'явилося більше цинізму, і, на жаль, поки що він нікуди не йде.

Розкажіть, чим ви займаєтеся після звільнення?

На свободі я трішки більше року. Формально – я автор Радіо Свобода, продовжую писати для них публіцистичні статті. Окрім цього, я експерт Українського інституту майбутнього, це аналітичний центр, що займається прогнозуванням економічних і політичних питань. Там я відповідаю за питання окупованої частини Донбасу. Власне, ту візію розвитку Донбасу до 2030 року, яку ми нещодавно розробили в Інституті, я також презентував у Польщі. А неформально весь рік, що я перебуваю на свободі, займаюся тим, що скрізь, де тільки можна, на всіх майданчиках, зокрема, міжнародних, я розповідаю про «Ізоляцію» і намагаюся добитися того, щоб це місце взагалі перестало існувати. Щоб ми натиснули на Росію до такого ступеня, аби це стало для неї проблемою, і ми змогли констатувати, що цей концтабір перестав існувати на території Донеччини.

Є просування в цьому питанні?

Є. По-перше, ми у 2020 році взагалі вперше з того часу, як існує «Ізоляція», поставили офіційно це питання у Мінську. Час від часу воно згадувалося окремими політиками, але окремим пунктом на переговорах у Мінську ніколи не йшло. Зараз про це розмовляють у гуманітарній підгрупі, також до цього періодично повертається Леонід Кравчук на загальному засіданні Тристоронньої контактної групи. Але треба сказати, що позиція бойовиків така, що у них взагалі не існує такого місця, вони не визнають його існування, а росіяни роблять вигляд, що це їх не стосується: «Є Донецьк, от з ними і розмовляйте». Але тим не менш, офіційно це було зроблено – на рівні президента, Офісу президента, віцепрем'єра Резнікова – про «Ізоляцію» тепер всі знають і, власне, піднімають це питання з Росією. Крім того, що стосується західних інституцій, то, звичайно, що всі міжнародні правозахисні організації, які працюють з Донбасом, також знають про «Ізоляцію», а у щорічних звітах ООН, зокрема за 2019 і 2020 роки, вона йде окремим пунктом, я навіть сказав би, абзацом. Але, на жаль, у практичному сенсі ніяких зрушень немає, це місце як існувало, так і існує, як катували там людей, так і катують. І поки що цей міжнародний тиск на Росію недостатній, аби «Ізоляція» закрилася.

ІНТЕРВ'Ю

Ви пишете у своїй книзі, що люди, які потрапили туди, намагаються помститися. Чи комусь це вдалося? Або хоч якась справедливість була досягнута?

Ні. Такі випадки мені не відомі. Адміністрацію «Ізоляції» ніхто не чіпає, ні з боку МДБ, ні з боку цивільних осіб. Тому на даний момент вони почувають себе досить комфортно.

На вашу думку, вони понесуть якусь відповідальність?

Юридичну, ні, звичайно. Їх ніхто не буде судити у Донецьку чи Росії, ніхто не вишле на суд до нас, до України. Але якщо для Росії «Ізоляція» стане великою проблемою, про неї почне говорити весь західний світ, тоді ці люди можуть зникнути просто у приватному порядку, як це робила Російська Федерація з багатьма польовими командирами бойовиків на Донеччині.

Чи є у вас якась взаємодія чи спілкування з колишніми в'язнями?

В цьому році ми презентували «Платформу звільнення політв'язнів», це не політичне, позапартійне об'єднання, до якого входить 16 осіб. Ми намагаємося боротися за звільнення полонених, повернення окупованих територій, а також тримати ці питання у фокусі суспільної уваги. Окрім мене, там є і режисер Олег Сенцов, і журналіст Роман Сушенко, і мій викладач Ігор Козловський, й інші люди, що були в'язнями Росії чи так званих республік. Ми більш-менш спілкуємося. З тих, з ким нас звільнили у грудні 2019 року, підтримую контакт, може, з 2-3 людьми.

Як оцінюєте ситуацію на Донбасі зараз і які перспективи повернення цього регіону до України?

Це описано якраз у тій візії майбутнього окупованої частини Донбасу, яку ми опублікували разом з Інститутом майбутнього. Якщо коротко, то я думаю, що найближчими роками чи десятиліттями ці території нам не повернути, поглиблена інтеграція з боку Росії буде продовжуватися, від України там залишився хіба що адміністративний устрій, а все інше — фінансова, економічна, політична, юридична, історична, ідеологічна, інформаційна системи — повністю інтегроване в російську реальність. А деякі моменти навіть гірші за російські. Наприклад, в освіті царює навіть не російська парадигма «великої Росії», а помісь радянщини часів 60-х і тієї реальності, яку вони сьогодні ліплять з польових командирів — Моторол, Гіві, Захарченків. Ми втратили цей регіон де-факто і втратили не тільки територіально, а і за всіма цими ознаками. Тому, я думаю, найближчим часом РФ не віддасть нам жодного метра тієї землі.

Тобто Донбас все більше мігрує в бік Росії і невдовзі стане її частиною?

Ні, не стане, це нерационально для Російської Федерації з багатьох причин. Хоча б тому, що ці так звані республіки мислять себе у межах Донецької і Луганської областей. Наприклад, вважають своїм місто Маріуполь, яке наразі контролює Україна. Де-юре, якщо Росія приєднає їх до себе як адміністративні одиниці, то теоретично це означає, що частина РФ окупована. Це абсурд, вона ніколи на таке не піде. Думаю, максимум, який вона може зробити, — це визнати так звані республіки як держави, створити з ними дипломатичні зв'язки. Це максимум, на який республіки можуть сподіватися.

Ви народилися на Донбасі і знаєте цей регіон як ніхто інший. Чому ж саме там виникли ці так звані республіки?

До війни ми (а під «ми» я маю на увазі наше покоління) зростали у «руському мірі», просто не знали, що це саме так називається, тоді ще такої парадигми не було. Але ми зростали на російській музиці, російському кінематографі, російській культурі, російській мові. Українською ми стовідсотково не спілкувалися, у школі уроки української мови і літератури відчувалися, так би мовити, «наполовину». І цю ситуацію у 2014 році дуже вміло «підпалили» з боку РФ. Трішки додали інформаційного наративу — і все це на фоні Майдану, його несприйняття, незрозуміння цього феномену і того, що там відбувається. Плюс подача цього Росією — що це державний переворот, що наш президент Янукович і таке інше. Все це, звичайно, спалахнуло у 2014-му, і особливого подиву у мене це не викликає.

А чому цього не відбулося у Центрі чи на Півдні України, там теж російська якщо не домінує, то досить розповсюджена?

По-перше, тут зіграв дуже потужний фактор кордону. На першому сепаратистському мітингу 1 березня 2014 року у Донецьку стояли колони автобусів, які приїхали з Ростова та Ростовської області. І люди, які нас оточували, коли збиралися штурмувати облдержадміністрацію, що розташована у 500 метрах, стояли і казали — а куди йти? Тобто це були немісцеві, які не орієнтувалися у місті. По-друге, фактор місцевих еліт. Вся система на Донеччині не спрацювала на захист держави, починаючи від політичної, закінчуючи спецслужбами і поліцією, які були пов'язані з місцевими елітами. У Дніпрі, наприклад, було інакше (олігарх Ігор Коломойський у той час займав посаду голови облдержадміністрації і активно захищав свій регіон — прим. ред.).

Станіслав Асєєв у замку у Войновцях

А люди? Що думали пересічні люди?

Звичайно, там завжди був певний відсоток людей, які дивилися у бік РФ. Важко сказати, скільки їх насправді. Після початку війни більше 1 мільйона українців виїхало на підконтрольні Україні території і стільки ж виїхало до РФ. Тому на сьогоднішній день, дійсно, там залишилася більшість, яка дивиться у бік Росії (хоча невеликий проукраїнський відсоток теж є), але я не можу сказати, що у 2014 році половина або 70% тяжіли до Росії. З мого досвіду, люди без вищої освіти, які працювали на важких підприємствах, майже всі були проросійсько налаштовані, а інтелектуальний зріз — викладачі, вчителі тощо — підтримували Україну і виїхали сюди.

А що стало вирішальним?

Вирішальним фактором стала Росія, яка завезла своїх працівників ФСБ, ГРУ, а потім військових, підтримувала це все фінансово. Без неї це все би захлинулося. Тих людей, які стояли у березні 2014 року біля ОДА, можна було покласти обличчям на землю просто місцевими силами, поки вони ще мали дубинки і каміння. Це вже потім з'явилися російські автомати і ГРАДи, а спочатку це були просто маргінали, які не мали озброєння, з якими можна було швидко вирішити питання. Але цього не відбулося, на жаль.

Ви сумуєте за своєю батьківщиною?

Немає сенсу займатися ностальгією. На окуповану територію я не повернуся ще роки чи десятиліття. Я вже звик жити тут і пов'язую своє майбутнє зі столицею, де зараз працюю.

А вже адаптувалися після полону?

Більш-менш. На початку було багато важче. Тим моїм відчуттям при-

свячена остання глава книги «Світлий шлях»: «Пам'ятаю, як за тиждень після звільнення вперше зайшов у київське метро. (...) Я підійшов до дверей і побачив коло себе дівчину, яка гортала в своєму телефоні одну по одній сторінки з дитячим одягом. Я уважно подивився на неї, на вираз її обличчя, погідний і безжурний, тоді роззирнувся вагоном — і мені розхотілося жити. Я раптом збагнув, що про наш досвід ніхто не знає, ба, більше — він марний, адже люди не хочуть жити тортурями і підвалами — їм треба вдягати малюків. Мені раптом здалося, що ці всі роки криків і стогонів витягнулися в одну глумливу посмішку, на яку перетворився цей вагон. (...) Зараз, кілька місяців по тому, все інакше. Опуклий гротескний вагон, який можна було читати як незграбні читають тексти руками, — зник. Тепер рельєф стерся. Я вдивляюся в цих людей і більше не бачу їх. Я сам злився з ними, став цією масою, яка тихо й мовчазно поглинає всі звуки і крики цієї війни, наче білі стіни божевільні. Я більше не бачу нічого дивного в тому, щоб у метро просто читати або гортати в телефоні фото дитячих пелюшок. Хоча досі знаю, що й нині у підвалах сидять сотні людей. Нині й досі когось катують. Знаю, але почуття зникло. Шок від перших тижнів і думок про те, що всі сплять, минув. (...) Я не можу примусити себе не думати, але в мене інший порятунк — оці слова: я можу це все записати. Це небагато, але вже бодай дешиця».

У вас є роман-автобіографія «Мельхіоровий слон, або Людина, яка думає», а також дві книги, присвячені «Ізоляції». Ви плануєте ще щось писати на тему Донбасу, війни, ув'язнення?

На Книжковому арсеналі в Києві влітку збираємося з Денисом Казанським (журналіст з Донецька, член ТКГ — прим. ред.) представляти свої книжки. В планах також переклад англійською мовою книги «Світлий шлях», він завершений, йде стадія верстки, невдовзі буде презентація. Домовляємося і про польську версію книги. Також у мене є щоденник, який треба видати, я вів його з 2014 року і до арешту. А загалом у мене багато художніх речей, і завершених, і незавершених, їх можна видати разом із щоденником. Я маю філософську освіту, тож у своїх творах загальнофілософські проблеми поміщаю у художню форму. Сподіваюся, що я займусь безпосередньо художньою літературою і не буду вже більше повертатися до теми війни. ■

Тетяна ДАНИУЧЕНКО

Фото з фейсбук-сторінки Станіслава Асєєва

ПОГЛЯДИ

Igor ICAEV

Прощання з Читачем і Читачкою

Шановні Добродії і Добродійки!

Це — текст, яким я змушений попроситися з читачами «НС». Після 12 років співпраці з тижневиком (за яку дякую головним редакторам Ярославів Пристапу і Христині Заник, а також нашій неймовірній редакційній родині) я отримав інформацію, що голова Об'єднання українців у Польщі Мирос-

лав Скірка не хоче, аби я «асоціювався з тижневиком, видавцем якого є ОУП». Це рішення було прийняте після погодження Головною радою, проте без погодження з редакцією і під час відпустки головної редакторки. Причиною такого рішення новообраного голови стало зображення польського орла з короною на голові в кольорах ЛГБТ-спільноти, яке я помістив на своєму приватному блозі у фейсбуці, на тлі українського прапора. Єднаючи ці близькі мені символи, у зв'язку зі святом Конституції 3 травня, я нагадав статтю 32 Основного Закону Польщі — «Ніхто не може бути дискримінований у політичному, соціальному чи економічному житті з будь-яких причин». На мій превеликий жаль, цей жест, котрий з мого боку був спротивом упевненості, з якою все частіше стикаються українці в Польщі, — став знаряд-

дям дискримінації мене самого. Символ, котрий мав бути протиставленим ксенофобії, — був названий «профанацією герба» і «провокацією». Те, що було виразом солідарності спільнот, було перетворене на знаряддя виключення мене зі спільноти, порушення цієї солідарності. Пишу це з великою прикрістю, як людина, котрій не байдужа доля ОУП у величезному спектрі польсько-українських взаємин.

Я знаю, що є люди, котрі втішаються через це рішення — і я Вам вдячний за критику. Я знаю, що є люди, котрі купували «НС», щоб прочитати також мій текст на другій сторінці, — і я вдячний Вам за повагу. Я знаю, що є люди, котрі намагалися відмовити і мене, і голову ОУП від такого розставання — і я вдячний Вам за доброзичливість. Я сам вирішив відійти убик. Останнім мате-

ріалом, котрий я зробив для «НС», було інтерв'ю з Маріушем Савою про його відхід з Інституту національної пам'яті. Ця розмова стала пророкою і для мене: «можна підтримувати власну незалежність», сказав мені Сава, якщо «робота опинилася в якомусь протиріччі з власним сумлінням». Навіть не саме питання, а форма його постановки головою ОУП мені здалася тим конфліктом сумління, через котрий не можна переступити, — тому я також вирішив розстатися. Читати мене можна буде на шпальтах загальнопольських медіа або на моєму власному блозі на фейсбуці. Водночас я продовжую залишатися членом ОУП. І з моїми прихильниками, і з критиками я радо поговорю особисто або по телефону — не варто боятися зі мною відкритого контакту. Дзвоніть, Читачам і Читачкам «НС» я завжди буду радий! ■

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

**Бойківські мотиви на фестивалі
«Європейський стадіон культури»**

27 червня у межах фестивалю «Європейський стадіон культури» у Ряшеві буде презентований музично-візуальний проєкт «Бойківський Бескид, намальований голосом та зображенням».

У фестивальному клубі «Бульвари» відбудеться концерт тріо «Вернигора». Нагадаємо, що гурт із Сянока нещодавно успішно виступив на фестивалі «Нова традиція» у Варшаві. Формация виконує традиційну музику українсько-польського прикордоння. Її вокалісткою є Дарія Косек, яка є теж учасницею сянського гурту «Відим». Українка, яка походить з Білого Бору, ініціювала незвичайний музичний проєкт «Бойківські голоси Бескидів».

Інтегральною частиною концерту буде відеовізуалізація, підготовлена командою графічних дизайнерів з Ольштина. До її складу входять професор Вармінсько-Мазурського університету Антоні Гжибек та Андрій Філь, який має бойківське походження. Філь є одним із найкращих українських графічних дизайнерів молодого покоління у Польщі.

Підготовлений ними матеріал буде своєрідним рухомим колажем, у якому будуть зображені як пейзажі Бойківщини, так і графічні розробки традиційного бойківського орнаменту, присутнього у костюмах, іконографії та різьбі по дереву.

У відеовізуалізацію також будуть включені зображення, зроблені з архівних фотографій з Бойківщини. Це буде не лише презентація попередньо підготовлених робіт, а й творених їх під час концерту.

За кілька годин до концерту «Вернигори» та презентації колажів у фестивальному клубі відбудуться майстер-класи, на яких будуть представлені традиційні інструменти, присутні на польсько-українському прикордонні.

«Європейський стадіон культури» — це проєкт, який виник напередодні Євро-2012. Основною його ідеєю є формування позитивного іміджу України та Польщі шляхом просування культурного надбання обох країн. Більше інформації про проєкт «Бойківський Бескид, намальований голосом та зображенням» — на фейсбук-сторінці фестивалю (Europejski Stadion Kultury) або сайті www.stadionkultury.pl

**Ювілей Вроцлавсько-Гданської
єпархії УГКЦ**

6 червня у Вроцлаві відбудуться святкування 25-ліття від утворення Вроцлавсько-Гданської єпархії Української греко-католицької церкви у Польщі. Про це повідомляється на сайті інституції. У межах ювілею о 10.00 у вроцлавському соборі владика кир Володимир Юшак очолить архієрейську літургію, в якій можна буде взяти участь віртуально за посередництвом онлайн-камери та трансляції на каналі ютуб єпархії.

Утворення Перемисько-Варшавської митрополії та Вроцлавсько-Гданської єпархії УГКЦ в Польщі проголосив під кінець травня 1996 року папа Іван Павло II. Першим єпископом нової єпархії став владика Теодор Майкович. Владика служив як єпископ вроцлавсько-гданський неповні два роки. Помер 9 травня 1998 року у Кракові, похований в селі Репедь на Лемківщині.

Опісля адміністратором єпархії став тодішній протосинкел о. мітрат Петро Крик (пізніший єпископ, екзарх для українців католиків в Німеччині та Скандинавії). Другим єпископом Вроцлавсько-Гданської єпархії став тодішній протоігумен оо. василіян в Польщі — о. Володимир Роман Юшак. Проголошення номінації відбулося 24 квітня 1999 року, натомість хіротонія та інтронізація — 19 червня того ж року в греко-католицькому соборі у Вроцлаві. Владика кир Володимир до проголошення нового поділу 25 листопада 2020 року був єпископом вроцлавсько-гданським, натомість від часу нового поділу структур УГКЦ в Польщі є правлячим єпископом вроцлавсько-кошалінським.

Територія Вроцлавсько-Гданської єпархії до 2020 року охоплювала всі греко-католицькі парафії на захід від Вісли, крім великих міст. Сьогодні територія Вроцлавсько-Кошалінської єпархії покривається з територією римо-католицьких митрополій: вроцлавської, познанської, щецінсько-кам'янської, гнзненської, катовицької та ченстоховської (крім дієцезії у Радомі). В єпархії діє понад 60 парафій та душпастирських осередків, у яких служить понад 30 священників та 10 сестер монахинь.

Слід додати, що через місяць після відзначень у Вроцлаві у Перемишлі заплановано ювілейні святкування утворення Перемисько-Варшавської митрополії та піднесення Перемиської єпархії до гідності Архієпархії. Відбудуться вони 7 липня, в день храмового празника архікатедрального собору.

Виставка «Краса єдності» у Варшаві

Фото з фейсбук-історіки Багатокультурного центру

22 травня у Багатокультурному центрі у Варшаві відбулося відкриття виставки «Краса єдності». Вона презентує світліни українського фотографа Степана Рудика.

«Проєкт був створений три роки тому. Найголовнішим його завданням було показати красу українського народного одягу. Це перший такий унікальний проєкт у Польщі, адже ми запросили на нього видатних поляків. Кожен герой мав унікальну фотосесію в народних костюмах кінця XIX — початку XX століття», — говорить Оксана Денисюк, яка ініціювала проєкт. У фотосесії взяли участь теж представники української громади. Серед фотографій з відомими акторами театру, кіно, журналістами, письменниками є оперна співачка Ірина Житинська, яка народилася в Івано-Франківську, а зараз виступає у Вроцлавській опері. Ще одна представниця української громади, яка приміряла костюм — журналістка польського телебачення Марія Степан.

Під час відкриття вернісажу розповідає про експонати на ньому мультикультурна асистентка центру Наталія Романів. Вона теж розповідає про фотографії відвідувачам цієї виставки. Однак про це треба домовитися заздалегідь. Найкраще подзвонити до Багатокультурного центру у Варшаві (Centrum Wielokulturowe w Warszawie) та попросити про супровід особисто.

Виставку можна дивитися до 20 червня за адресою вул. Ягеллонська 54.

Проєкт створено під патронатом та фінансовою підтримкою Посольства України у Польщі.

**У Кошаліні затримали керівницю відділу
до справ іноземців**

Функціонери Центрального антикорупційного бюро (СВА — пол.) затримали очільницю відділу громадянських справ та іноземців делегатури Західно-поморського воєводського управління в Кошаліні. Її звинувачують у пришивдшеному вирішенні справ легалізації іноземців за хабарі. Про це повідомляється на сторінці ЦАБ.

Проведення у справі щецінська делегатура веде під наглядом регіональної прокуратури у Щеціні. У повідомленні пояснюють, що під час виконання професійних обов'язків керівниця могла вирішувати питання, пов'язані з легалізацією перебування та роботи іноземців. За результатами розслідування, вона організувала роботу відділу таким чином, аби надавати перевагу в обслуговуванні власниці посередницької фірми (затриманій раніше). Та, зі свого боку, протягом 2019-2020 років отримувала можливість прискорення процедур, пов'язаних із наданими нею документами.

Одночасно було проведено обшук за місцем роботи та проживання затриманої. Жінку привезли до прокуратури, де вона заслухала звинувачення.

У безрезні цього року в цій справі вже було затримано двох осіб, зокрема працівницю відділу громадянських справ та іноземців делегатури Західнопоморського воєводського управління в Кошаліні та підприємницю, яка займалася професійною допомогою у підготовці та поданні заяв на легалізацію перебування іноземців на території Польщі.

Слід згадати, що про можливі порушення в отриманні карт побуту в Кошалінському відділі до справ

іноземців першою поінформувала редакторка «Польського радіо Кошалін» та «Нашого слова» Анна Вінницька. Статтю про це ми публікували на початку березня — «Боротьба за карту побуту».

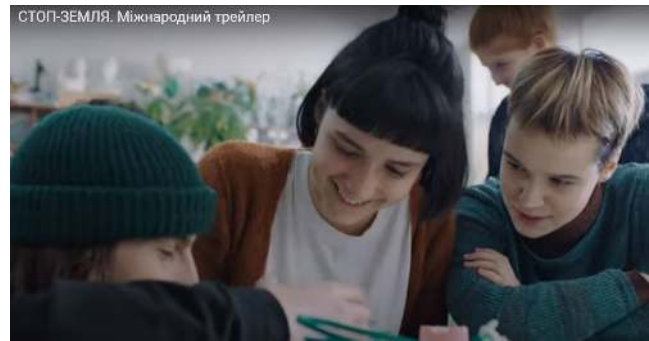
**Фільм української режисерки
отримав нагороду у Берліні**

Фото скріншот з відео

Стрічка української режисерки Катерини Горностай «Стоп-Земля» отримала нагороду «Кришталевий ведмідь» 71-го Берлінського міжнародного кінофестивалю «Берлінале» (Berlinale). Про це повідомляє пресслужба Державного агентства України з питань кіно. «Стоп-Земля» визнано найкращим повнометражним фільмом в програмі Generation 14 plus, переможців якої визначає Юнацьке журі цієї конкурсної програми. «Це одна із найбільш вагомих нагород фестивалю, яка є першою для українського фільму в цій категорії. Широ вітаємо команду фільму із нагородою!», — йдеться у повідомленні.

Проєкт «Стоп-Земля» — це чуттєва автобіографічна історія про дослідження себе. Головною героїнею стрічки є 16-річна Маша, яка вчиться у звичайній київській школі в одинадцятому класі. Не почуватися дивно та відсторонено в колективі їй допомагають близькі друзі Яна та Сеня, по-своєму переживаючи напружену шкільну буденність. Окрім майбутніх екзаменів, вийти з зони комфорту Машу змушує закоханість в однокласника Сашу. Вона розуміє, якщо не наважиться — ніколи не знатимеш, чи є щось у відповідь.

«Фільм переконливо висвітлює різноманітні важливі теми, які приваблюють нас як молодих людей. (...) Стрічка передає послання, що стикатися з певними страхами — це частина життя, яка необхідна, щоб мати змогу насолоджуватися найбільш захопливими роками молодості», — цитують у повідомленні Держкіно обґрунтування рішення Юнацького журі «Берлінале».

Кінотеатральний реліз фільму в Україні планується у другій половині цього року. Стрічку покажуть теж у Польщі. Вона буде представлена під час цьогорічного Фестивалю українського кіно Ukraina (UKRAINA! Festiwal Filmowy) у Варшаві. Він проходитиме у змішаному форматі від 21 до 28 жовтня 2021 року.

**Полька очолила
євросоюзну групу у справі боротьби
з російською дезінформацією**

Полька Мартина Більдзюкевич очолила євросоюзну групу у справах боротьби з російською дезінформацією «East Stratcom Task Force». Про це повідомляє «Польське радіо». Спеціальна група працює у рамках Європейської служби зовнішньої діяльності, тобто дипломатичного корпусу ЄС. Група, яку було створено декілька років тому, моніторить медіа та обирає приклади російської дезінформації у країнах-членах, а далі — коригує і представляє ретельну інформацію. Також група займається аналізом дезінформації та освітою, а також підтримкою медіа та стратегічною комунікацією на Сході.

Як пише «Польське радіо», діяльність групи зараз має ключове значення у зв'язку з посиленою пропагандою і дезінформацією з боку Кремля, що націлена на країни-члени та інституції ЄС.

Мартина Більдзюкевич працює в організації з 2018 року, а з 17 травня очолюватиме команду експертів. Вона є докторкою політичних наук, експерткою у справах комунікації та боротьби з дезінформацією. У минулому вона була також однією із речниць Постійного представництва Польщі при ЄС у Брюсселі.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

ГРОМАДА

Віртуальний український некрополь у Польщі

Онлайн-прогулянки кладовищами стають дуже популярними серед користувачів інтернету, передусім через те, що вони дають можливість відвідувати важливі пам'ятні місця, не виходячи з дому. Схожу роль має відігравати інформаційна платформа «Живі у нашій пам'яті – віртуальний український некрополь у Польщі», яка зараз перебуває на стадії розробки.

— Вже кілька років тому на зборах Історичного товариства говорили, що нам потрібен біографічний довідник українців у Польщі. Пізніше, коли виявилось, що Український інститут національної пам'яті хоче зробити віртуальний некрополь діаспори, з'явилася ідея: ми також можемо створити щось схоже, — розповідає професор Роман Дрозд, голова Українського історичного товариства у Польщі (УІТ).

Проект «Живі у нашій пам'яті — віртуальний український некрополь у Польщі», робота над яким триває від початку року, передбачає збір даних про кілька сотень місць поховань, створення біографічної та фотодокументації про людей, що там спочивають.

— Зараз ми живемо в умовах, коли всі розкидані по світу. А коли платформа буде готова, кожен зможе пошукати через неї своїх предків, подивитися, хто з видатних українців похований у Польщі. Це також гарний матеріал для досліджень. Він покаже, скільки відомих культурних діячів, науковців та представників духовенства тут жило, — зазначає голова УІТ.

Уже зараз ініціатори завершують роботу над сайтом та обробляють фотоматеріали з Варшави. Далі почнуть працювати люди з регіонів, які їздитимуть по цвинтарях і також робитимуть світліни.

— Це мешканці Перемишля, Кракова, Катовиць, Ольштина, Слупська, Любліна, Варшави та інших міських осередків, — перераховує співтворець проекту Юрій Рейт. — Переважно це представники нашої громади.

Групу координує доктор Маріуш Сава з Любліна. Слід додати, що ці люди працюватимуть не лише там, де проживають самі. Інколи їм доведеться їхати до цвинтаря або навіть до однієї могили понад сто кілометрів. Тому потрібні кошти на дорогу.

— Люди мусять їхати на місце, без цього не буде чим наповнити сайт. Для них не передбачені гонорари, тому треба повернути гроші хоча би за пальне, — наголошує Роман Дрозд.

Окрім цього, гроші потрібні на оплату роботи сайту, хостинг тощо.

Реалізувати проект планують поетапно протягом трьох років. Зараз його ініціатори збирають дані про поховання з міжвоєнного періоду та часів II Світової війни. Далі працюватимуть над післявоєнними роками. Шукають могили культурних діячів, науковців, активістів УСКТ тощо.

— Часто це люди, яких не стало у 1990-х та навіть 2000-х роках. Декого ми знали. Вони творили сьогоднішню українську реальність у Польщі, — говорить Юрій Рейт.

Якщо у регіонах виявиться, що таких поховань більше, ніж думають творці проекту, роботу продовжать.

— Люди відходять. Можливо, українці на місцях самі надаватимуть нам інформацію про видатного діяча, якого не стало. Реєстри будуть поповнюватися, — ділиться думкою Роман Дрозд.

Проект дасть можливість віднайти місце поховання людини та отримати про неї основні дані. Таким чином до публічної дискусії хочуть повернути багато осіб, які мають незаперечний внесок в українську історію та культуру. Проте, як зазначає голова УІТ, трапляється і так, що окремі люди самі хочуть, аби до реєстру додали їхніх предків.

— Часто вони не були діячами культури, науковцями. А онуки чи діти хотіли би, щоб на сайті була інформація про їхнього батька, діда тощо. Ця можливість також є — за окрему плату ми публікуватимемо такі дані, — пояснив Роман Дрозд.

Це буде однією з форм підтримки проекту. «Живі у нашій пам'яті — віртуальний український некрополь у Польщі» Українське історичне товариство реалізує за підтримки Об'єднання українців у Польщі та інших організацій. Коли він повністю запрацює, інформацією планують обмінюватися з Українським інститутом національної пам'яті у Києві.

Фінансові пожертви на проект можна надсилати на банківський рахунок Українського історичного товариства у Польщі з допискою «Na działalność statutową — żywi w naszej pamięci»

Nr konta: 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525

Для закордону:

BIC (SWIFT): BPKOPLPW

IBAN: PL 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525

Bank name: PKO Bank Polski SA

Bank address:

PKO Bank Polski S.A.,

02-515 Warszawa, ul. Puławska 15

Павло ЛОЗА

Фото автора статті

Представники меншин рідше вірять у змовницькі теорії

Пандемія коронавірусу особливо стигматизує представників меншин. Це показує дослідження науковців Варшавського університету Юстини Олько та Міхала Білевича, проведене в межах проекту «Językowe Antidotum/Language as a Cure (LCure)».

В основі проекту — дослідження про те, як збереження або втрата рідної мови впливають на психіку, здоров'я і громадську активність мігрантів та етнічних меншин. Учасниками дослідження є українці, віямов'яни, лемки, кашуби, сілезці у Польщі та корінні народи Мексики. В межах проекту науковці досліджували й те, як пандемія коронавірусу впливає на ситуацію меншинних громад. У цьому питанні серед головних проблем вказується на дискримінацію. Більшість суспільства вважає, що меншинні групи сприяють поширенню коронавірусу. Таке негативне ставлення збільшує серед них рівень стресу чи депресії. Разом з тим відбувається й суспільне та економічне виключення, пов'язане з можливістю втрати роботи у час пандемії. До цього доходить агресія. Науковці відзначають також, що пандемія в першу чергу забирає життя старших людей, отже важливих носіїв і «передавачів» рідної культури, мови та традиції. Що цікаво: дослідження показують, що пандемія зміцнила внутрішні зв'язки серед меншинних спільнот. Таке

зростання довіри до «своїх» є одним з захисних механізмів у ситуації зовнішньої загрози. Однак обмеження активності до лише своєї етнічної групи пов'язують також з недовірою до таких державних установ як уряд, поліція чи санепідслужби.

Науковці помітили, що на ситуацію меншин в пандемії впливає й історичне минуле, пов'язане з переслідуванням, втратою землі чи мови. Такий досвід зміцнює почуття заляканості та стресу, які й так високі в час пандемії. Це знову-таки штовхає людей до пошуку підтримки і захисту в межах своєї групи. Ще один цікавий висновок дослідження — представники меншин рідше, ніж більшість суспільства, готові повірити в змовницькі теорії на зразок — пандемію придумали уряди для здійснення своїх інтересів. Науковці відзначають, що більша свідомість власної історії та пам'ять про минулі трагедії дозволяють меншинам краще оцінити реальні загрози.

Загалом серед досліджуваних спільнот існує високий рівень переконання у тому, що пандемія несе велику загрозу для них самих та порядку у світі. Результати опитування кашубів та сілезців показують, що таке переконання є вищим, ніж серед більшості громадян Польщі. Тому також представники меншин відповідальніше ставились до наказів і заборон, пов'язаних з пандемічним режимом. «Видно, що меншини просто поводитися більш раціонально», — відзначав Міхал Білевич, який нещодавно представляв

результати дослідження членам Сеймової комісії нацменшин. За словами науковця, передаючи інформацію щодо пандемії, слід уникати вказування на будь-які національні групи. Бо насправді виклик має глобальний характер, вірус переносився однаково між регіонами, і жодна конкретна група за це не відповідальна. Науковці виразно підкреслюють також, що в час пандемії повертаються травми до груп, які в минулому були переслідувані і ставали жертвами. Тому зараз потрібно глибше переосмислити історичну політику держави. Це означає, наприклад, що до історичної освіти у польських школах потрібно ввести більше знань про меншини. Треба також на державному рівні гідно вшанувати жертви злочинів і репресій: «Ми добре знаємо, що травма, яка не буде висловлена, може повертатися в таких критичних ситуаціях як епідемія коронавірусу», — відзначає Міхал Білевич. При цьому, мови меншин чи їх культури, які активно функціонують, можуть такі травми успішно поборювати. Але для цього знову ж таки треба більше помічати, визнавати меншини в публічному просторі, зауважувати їхню присутність в суспільстві. А з цим, як наголошує Міхал Білевич, у Польщі останнім часом ситуація не є найкращою.

Проект «Językowe Antidotum/Language as a Cure (LCure)» триватиме до весни 2022 року. ■

Григорій СПОДАРИК

Саміт НАТО: на що чекати, а про що – забути Україні?

Саміт парадоксів: до чого досі не готова НАТО

Черговий саміт НАТО відбувається у достатньо кризових умовах. Ескалація на українсько-російському кордоні, на тимчасово окупованому Донбасі, загроза агресії в Чорному морі, викриття російського сліду у підривах складів у Чехії – все це знову ставить перед Заходом питання руба: чи готова НАТО адекватно відповісти на всі ці виклики? І, попри наявну політичну підтримку України, чи змінюється сам підхід Альянсу як до «українського», так і до «російського» питання?

Здавалось би, за 7 років російської агресії політика країн-членів НАТО мала би зазнати не тільки точкових, але і системних змін. Передовсім у тому, що стосується найбільш чутливих питань: відносин з Росією і перспективи членства таких держав як Грузія та Україна. Двері НАТО лишались відкритими для України і Грузії – саме ця двозначна формула за підсумками Бухарестського саміту 2008 року досі визначає двосторонні відносини України з Альянсом. Двозначна, бо, з одного боку, у 2008 році саме нею члени НАТО «підмінили» План дій щодо членства в НАТО, який не готові були надати на той час. Але з іншого, саме до цієї ідеї «відчинених дверей» досі небезпідставно апелює українська сторона, коли вимагає прогресу у своїх відносинах з НАТО і нагадує про членство як свою мету. Втім, після Бухарестського саміту багато чого змінилося: російська агресія в Грузії і Україні, підписання Угод про асоціацію з ЄС, остаточна відмова України від будь-яких форм економічної чи політичної інтеграції з Росією, кардинальна зміна громадської думки на користь підтримки членства в НАТО. Росія неодноразово за цей час довела: вона не є надійним і договороздатним партнером, вона порушує норми міжнародного права там, де Захід проявляє «стурбованість». Останнє для Росії – ознака слабкості і «зелене світло» для нових порушень.

А втім, підготовка нового саміту НАТО 14 червня яскраво показує: глобально країни-члени свого підходу до «російського фактору» не змінюють. Попри нові обставини, попри напруження у відносинах з Росією, політичну та фінансову підтримку України, вони так само, як і у 2008 році, бояться теми українського членства в НАТО. Безпека розглядається кризь призму політичних наслідків. Втім, якщо до російсько-грузинської і російсько-української війни аргумент – «не дратувати Росію» можна було бодай якось зрозуміти, то у 2021 році ця логіка, м'яко кажучи, виглядає застарілою.

Більше того, нещодавнє демонстративне «брюцання зброєю» на кордоні з Україною доводить: якщо Росія відчуває, що реакція Заходу буде жорсткою (від секторальних і фінансових санкцій – до оборонної допомоги Україні), її готовність до нової агресії спадає. Так, що б там не говорили про ірраціональність російської політики, у відносинах із США, НАТО і колективним ЄС Росія все-таки зважає, що вона отримає, а що втрапить в разі наступальних дій. Тим не менше, більшість країн-членів НАТО воліють не ризикувати і діяти за старою схемою. На фоні весняної ескалації офіційний Київ знову порушив питання про План дій щодо членства в НАТО. І хоча ПДЧ (План дій щодо членства, – *ред.*) не передбачає жодних термінів подальшого вступу до НАТО, для членів Альянсу це – надто ризикований сигнал. Схоже, що не тільки Росія демонізує тему приєднання України до НАТО, але і сам Альянс схильний до значної політизації теми. Фактично, перетворює її на «червону лінію», яку перетнути поки що неготовий. Більше того, остерігається навіть натяків на це. Варто згадати хоча б те, як прес-служба Білого дому виправила заяву представниці Адміністрації, назвавши обмовкою її слова про підтримку членства України в НАТО з боку Сполучених Штатів.

У результаті парадоксально, але факт: Україна не тільки не отримує ПДЧ на цьому саміті, але і взагалі в жодному

форматі не буде долучена до його проведення.

З одного боку, можна заперечити, що саміт – це зустріч членів Альянсу. І країни-партнери далеко не завжди запрошуються в якій би то не було ролі. Але, з іншого боку, якраз політично це неадекватно щодо нинішнього моменту. Загроза з боку Росії не зникла. Путін в «режимі очікування» до зустрічі із Байденом 16 червня в Женеві. Саме там він планує «устаткувати» двосторонні інтереси, що в розумінні Росії – перерозподілити сфери впливу. Росії потрібен новий пакт про ненапад із Заходом. Новий виток повномасштабної відвертої агресії Москві навряд чи зараз потрібний. Хіба що для шантажу, аби поживавити відносини із Заходом у сфері торгівлі і енергопостачання. Тільки от якщо Росія демонструє Заходу альтернативу у вигляді агресії, то НАТО і ЄС діють непропорційно обережно.

ПДЧ – не панацея? Що тоді?

Вже згадана заполітизованість з усіх сторін питання про ПДЧ, безперечно, шкодить Україні. З іншого боку, проблема не конкретно в цьому форматі. Зрештою, підготуватися до членства можна і без ПДЧ, хоча після Вашингтонського саміту НАТО 1999 року надання ПДЧ є своєрідною перепусткою до членства.

Нею свого часу скористалися і країни Балтії, і Чорногорія, і Північна Македонія. Росія це чудово розуміє, саме тому з таким завзяттям показує свій вплив на Донбасі, в морі й Криму, наголошуючи: Україна у стані незавершеного конфлікту безпеки Альянсу додати не зможе. А от Київ, схоже, починає просувати якраз протилежну позицію. Так, нещодавно президент Зеленський на зустрічі із Генсеком НАТО Йенсом Столтенбергом заявив: «НАТО – це єдиний шлях до завершення війни на Донбасі».

Сам же ПДЧ – це, по суті, план конкретних кроків з наближення до стандартів НАТО і проведення необ-

хідних реформ. Сьогодні Україна має особливий статус у співпраці з НАТО – партнера з розширеними можливостями. Фактично мета такої програми – максимально підвищити сумісність стандартів у військах партнерів із військами членів НАТО. Окрім України, такий статус мають Австралія, Грузія, Йорданія, Швеція та Фінляндія. Втім, партнерство принципово відрізняється від політичного сигналу про готовність дійти колись і до питання членства.

Насправді в історії ПДЧ є простір для політичного маневру, адже від надання ПДЧ і до реального вступу можуть пройти роки. Так, Чорногорія отримала ПДЧ у 2009, а приєдналася до НАТО у 2017 р. А Північна Македонія чекала 21 рік! (від 1999 – до 2020 року). Отже, за наявності політичної сміливості надання Україні ПДЧ цілком можна було б аргументувати і «обіграти» вже зараз. Втім, НАТО обирає інший сценарій.

Чому Захід настільки скептичний? «Коли йдеться про ПДЧ, це сприймається у країнах-членах НАТО більше як політичне питання, аніж оцінка відповідності України стандартам НАТО, необхідним для набуття членства», – зазначає Деніел Шеліговський, керівник програми Східної Європи в Польському інституті міжнародних справ (PISM). – З точки зору скептично налаштованих країн (як-то Франція чи Німеччина, до прикладу), ПДЧ однозначно ускладнить їхні відносини з Росією. На моє власне переконання, саме Росія є основною причиною, чому низка країн досі проти надання ПДЧ Україні. І ця причина значно важливіша за технічні деталі готовності самої України».

Але при цьому офіційними аргументами «проти» ПДЧ для України в НАТО називають, звичайно, не російський фактор, а неготовність самої України. На Бухарестському саміті, до речі, вказували на неготовність українського суспільства до підтримки інтеграції в НАТО. І якщо з громадською думкою все ясно: тепер вступ до НАТО підтримують близько 50% населення України, то із аргументом про «домашню роботу» України не все так однозначно.

Зрозуміло, що є перелік стандартів, є вимоги до реформ, при чому не тільки в армії, але все частіше в середовищі українських експертів лунає питання: а чи не надто розмитим є уявлення про те, коли Україна буде вважатися готовою до членства в Альянсі?

І частина експертів та аналітичних центрів вже почали просувати альтернативну ідею: не обов'язково ПДЧ – може бути інший план сумісності України з НАТО. Акцент в цьому плані – на конкретних реформах, в яких зацікавлена як Україна, так і всі партнери по НАТО, навіть ті, що наразі проти членства України в Альянсі. Такий план не сприйматиметься як перший крок до членства, хоча, з точки зору готовності самої України до цього, саме ним він і буде. Натомість він, з одного боку, дозволить оминати гострі кути у переговорах з НАТО, але при цьому добитися прориву у цих відносинах. Прориву, який у майбутньому у вдалий політичний момент дозволить Альянсу легше ухвалити політичне рішення про приєднання України. В будь-якому разі, якщо гнучкості бракує НАТО, то цю гнучкість має застосувати Київ.

Новий міністр охорони здоров'я: хто він?

Віктор Ляшко – новий, четвертий міністр охорони здоров'я за два роки президентства Володимира Зеленського (після Зоряни Скалецької та Іллі Ємця, які пробули на посадах недовго).

Найдовше в МОЗ пропрацював його попередник Максим Степанов – трохи більше року, його призначили у березні 2020-го. Тобто фактично він керував відомством весь останній рік пандемії. Цей час позначився не одним скандалом: і з закупівлею захисних костюмів для лікарів (дорожчих китайських замість дешевших українських), і з купівлею ліків за бюджетні кошти, і з доплатами медикам, що працюють з COVID-19 (Степанов запевняв, що гроші виділяють вчасно, і звинувачував у затримках владу на місцях). Постійно напружена, якщо не відверто конфліктна, ситуація була між Степановим та керівником державного підприємства «Медичні закупівлі» Арсеном Жумаділовим – останній не раз відкрито критикував очільника МОЗ, той відповідав тим самим; це стосувалося й історії із придбанням костюмів для лікарів, і блокування держзакупівель ліків, і, зрештою, купівлі вакцин проти коронавірусу.

Саме ці препарати стали офіційним приводом до звільнення Максима Степанова. Виступаючи у парламенті, прем'єр-міністр Денис Шмигаль (саме він вніс подання про звільнення очільника МОЗ – той спершу говорив, що жодних заяв не писав і йти з посади не збирається) заявив про «провал вакцинальної кампанії». Наразі в Україні щепили від коронавірусу трохи понад мільйон громадян.

Сам Степанов стверджує, що в умовах «спротиву антивакцинаторів та неконструктивної політики» його команда зробила все можливе, а темпи вакцинації «низькі в усьому світі». Він звернувся до парламентарів по підтримку, але за його звільнення проголосувала більшість – 292 народні депутати.

Новий міністр з команди Уляни Супрун

Віктор Ляшко – лікар за освітою, закінчив Національний медичний університет імені Богомольця. Під час очільництва Максима Степанова був головним санітарним лікарем й одним із заступників голови МОЗ. Соцопитування давали йому більше підтримки

Фото з фейсбук-сторінки Віктора Ляшка

громадян, аніж усім трьом очільникам відомства – Степанову, Ємцю та Скалецькій, 41% (дані опитування соціологічної групи «Рейтинг» у 2020 році). Раніше, від часів Майдану Ляшко працював у кількох громадських організаціях, що фінансувалися грантами Заходу – «Посилення контролю над туберкульозом», «Реформа ВІЛ-послуг в дії», заснував ГО «Інфекційний контроль в Україні». Потім повернувся на державну службу – в Центр громадського здоров'я на запрошення колишнього військового медика Володимира Курпіти, який виграв конкурс на генерально-го директорства цієї структури.

Міністерство охорони здоров'я у цей період очолювала Уляна Супрун. Після приходу до влади Володимира Зеленського та зміни уряду Ляшко став заступником нової міністерки Зоряни Скалецької. Коли почалася пандемія коронавірусу, в Україні відновили посаду головного санітарного лікаря, і з того часу Ляшко працював на цій посаді. Він займався перевіркою лікарень на готовність до лікування хворих на ковід, їздив по регіонах, затверджував рекомендації щодо роботи бізнесу в умовах карантину тощо. Час від часу з'являвся на щоденних ранкових брифінгах, присвячених ситуації з коронавірусом, які

традиційно проводив Максим Степанов. До слова, останній також був не втомним критиком реформи галузі охорони здоров'я, яку запровадила Уляна Супрун. Ляшко, який був у її команді, прямо Степанова у цій критиці не підтримував, але й не ставав відкрито на захист нововведень, над якими працювали його колишні соратники.

Вступаючи на посаду очільника МОЗ, Віктор Ляшко заявив, що його пріоритет – провести за літо 10 млн вакцинацій (з них 5 млн – двома дозами). Поки що це не виглядає надто реальним, але поступово темпи щеплень в Україні зростають, а у трьох найбільших містах відкрилися центри масової вакцинації (про це – далі). Ще однією своєю головною темою Віктор Ляшко називає питання страхової медицини.

Недовзі він також заявив, що збирається залишити в команді половину заступників Степанова – трьох. Це Ірина Микитчак, Ірина Садов'як та Ярослав Кучер. Вони продовжать працювати, аби «зберегти інституційну пам'ять та не переривати процес роботи». Що ж до нових людей в команді – Ляшко каже, що двох уже подав на затвердження уряду (це виконувач обов'язків голови Центру громадського здоров'я Ігор Кузін та екзаступник очільника Департаменту з фінансово-економічних питань МОЗ Петро Ємець). Ім'я третьої людини в команді Ляшко наразі не розголошує. Вона займатиметься фармацевтичною галуззю, євроінтеграцією та трансплантацією.

Важливе рішення для нового міністра – новий конкурс на посаду очільника Національної служби здоров'я. Це відомство відповідає за фінансування всієї медичної системи: розподіляє гроші між лікарнями, оплачує послуги для пацієнтів (саме з НСЗУ медзаклади укладають договори, і тоді українці в межах медреформи можуть підписувати декларації з сімейними лікарями, які в цих закладах працюють, отримувати безкоштовні послуги тощо).

За часів Максима Степанова конкурс уже проводили, але процес зупинився. Кандидати дійшли до етапу співбесід, навколо яких почалося багато супереч-

чок: Степанов виступив проти того, аби транслювати їх онлайн, його критикували за непрозорість та намагання просунути «свою людину», а претенденти на посаду скаржилися на неорганізованість процесу – що самі розмови були короткі і не по суті, а повідомляли про них незадовго до початку (зокрема, про це говорили Ірина Немирович, Оксана Сухорукова, Мар'яна Возниця). Урешті-решт обов'язки голови НСЗУ почав тимчасово виконувати Андрій Віленський, який і очолює службу дотепер.

Нові осередки вакцинації

В останні вихідні травня в Україні запрацював пілотний проєкт МОЗ – Центри масової вакцинації від коронавірусу у Києві, Львові та Одесі. Облаштували їх у великих будівлях, здатних вмістити багато людей одночасно: у столиці – в Міжнародному виставковому центрі, у Львові – на стадіоні «Арена Львів», а в Одесі – на стадіоні Юридичної академії. Працюватимуть ці осередки по вихідних, на додачу до мобільних бригад та пунктів вакцинації. Отримати щеплення у Центрах можуть люди, старші за 60 років (вікова група, до якої наразі дійшла черга), що записалися через додаток або портал «Дія» (український сервіс електронних послуг). Таким громадянам попередньо телефонують та запрошують на вакцинацію на конкретну годину. Наразі для таких щеплень доступний лише один препарат – китайський Согонавак.

Так це виглядає в теорії. На практиці ж вакцинують й усіх охочих в межах «живої черги». Особливо великим ажіотажем був у Києві. Записатися через додаток «Дія» можна було й на місці. Організатори додавали – не всі, хто реєструвалися раніше й кому дзвонили, готовий був тепер прийти, тож вакцинували по суті всіх. При цьому черга рухалася швидко, очевидці добре відгуквалися про логістику та організацію процесу. Так, за два дні у столичному Центрі вакцинації щепили 3 з половиною тисячі мешканців, у Львові – трохи понад тисячу, в Одесі (де центр запрацював на день пізніше) – кілька сотень. По всій Україні в останні вихідні травня вакцинували близько 14 з половиною тисяч людей. ■

Ольга РУСІНА

Продовження з 5 сторінки

Погляд з Варшави: чи використовує Україна співпрацю з партнерами-членами НАТО в повній мірі?

У відстоюванні своєї євроатлантичної перспективи Україні вкрай важливо спиратися на підтримку окремих держав-членів НАТО. І не тільки через те, що всі рішення в НАТО потребують консенсусу, але і тому, що в Альянсі мають лунати голоси на підтримку України навіть тоді, коли це питання не на порядку денному.

Роль найближчих сусідів України в цьому, зокрема, Польщі – беззаперечна. «На своєму шляху до НАТО Україна має працювати не тільки зі штаб-квартирою у Брюсселі, але і з окремими столицями членів Альянсу. А цього наразі не надто помітно. Українська дипломатія концентрується на Брюсселі і Вашингтоні», – аналізує Деніел Шеліговський.

В той же час Україні варто перелаштувати свої очікування навіть від партнерських і дружніх держав. Аналогічно – із Польщею. Так, на думку пана Шеліговського, попри те, що Варшава підтримує рух Укра-

їни до НАТО, Польща буде будувати свою політику з таким розрахунком, аби не зашкодити внутрішній стабільності в НАТО і не знизити рівень безпеки в Альянсі.

Окрім цього, достатньо дивно і неадекватно виглядає з позиції Варшави те, що співпраця між Україною і Польщею у сфері оборони і безпеки не віднесена до стратегічних пріоритетів у Стратегії національної безпеки Украї-

ни (2020 рік). В той час як у зовнішньополітичній стратегії Польщі Україна – серед ключових пріоритетів.

У такій ситуації виходить, що Київ сам себе обмежує в можливостях поглибленої співпраці із найближчими сусідами. Тим паче, що польський президент Анджей Дуда повністю підтримує ідею розробки «дорожньої карти» для України на її шляху до НАТО.

Отже, ситуація з неготовністю НАТО системно змінити свій підхід до відносин з Україною – яскраве свідчення внутрішніх протиріч нинішньої системи безпеки в Європі. З одного боку, Росія визнана на рівні НАТО ключовою загрозою. З іншого, саме Росія досі «заважає» Альянсу змінити своє ставлення до «українського питання». Гнучкість проявляти доведеться Києву. Якщо не ПДЧ, то шукати інший шлях. Головне – не пропустити нинішній момент.

Кремль намагається домовитися із США, Німеччиною, Францією. Йому це вже вдалося щодо Північного потоку-2. Останнє – пряма загроза безпеці України, і не тільки в енергетичному чи економічному, але і буквальному сенсі. Так, відсутність транзиту через Україну – це розв'язані руки для будь-яких нових актів агресії на її територію.

Саме тому Україні варто виходити із власними пропозиціями: як перебудувати відносини з НАТО з максимально можливою на цей час вигодою як для Альянсу, так і для Києва. ■

Марія ЗОЛКІНА

ПІДЛЯШШЯ

Вперше переможниці конкурсу про Лесю Українку отримають додаткові бали для вступу до ліцею

У Підляському воєводстві в онлайн-режимі відбувся конкурс «На крилах пісні – життя і творчість Лесі Українки». Троє його лауреатів отримають бали від Підляської кураторії освіти (урядовий орган на місцях, що займається питаннями освіти) в Білостоці – це може стати їм в нагоді при вступі до ліцею.

Це вже другий такий захід, організований для дітей, що вивчають українську мову в старших класах початкових шкіл воєводства. Минулорічний був присвячений поеті і творчості Тараса Шевченка, цього року – видатній українській письменниці, оскільки зараз минає 150 років від дня її народження.

21 квітня відбувся шкільний етап, 12 травня – фінальний. У шкільному взяли участь 19 учнів 4-8 класів із чотирьох навчальних закладів Підляського воєводства: Початкової школи № 4 ім. Адама Міцкевича в Більську-Підляському, Шкільно-дошкільного комплексу в Че-

ремсі, Початкової школи № 9 у Білостоці, а також Громадської початкової школи св. Кирила і Мефодія у цьому ж місті. До фінального етапу пройшли 15 дітей.

Організував конкурс Центр навчання вчителів у Білостоці, а ініціювала його проведення методистка української мови Кароліна Хмур – учителька в місцевій православній школі.

«Учні, батьки та вчителі потребують таких конкурсів, бо завдяки ним підвищується рівень навчання української мови, – говорить методистка. – Діти, які беруть у них участь, поглиблюють свої знання, починають більш серйозно ставитися до уроків».

Від Початкової школи № 4 в Більську-Підляському, де існують окремі українські класи, у конкурсі взяло участь вісім людей, зокрема шестеро учнів сьомих класів та двоє – з восьмого. Виявилось, що вони – поза конкурсною.

Найбільше балів отримали Марія Ситницька і Олександра Осип'юк – вони стали лауреатками першого місця. Учениць підготувала учителька більської «четвірки» Єлизавета Томчук.

«Ми відповіли на 30 питань, не всі були в матеріалах, з якими ми працювали, – говорить Марія Ситницька. – Конкурс був складний, але я вчилася, і мені вдалося виграти».

За Марією і Олександрою у рейтингу найуспішніших опинилися четверо дівчат зі школи у Більську-Підляському, які набрали однакову кількість балів. Однак друге місце могло бути тільки одне. Тому 14 травня відбулося додаткове конкурсне змагання. Найкращою виявилася Катерина Максим'юк. З ученицею працювала Агнешка Гіза.

«Ми вчилися через інтернет – говорить учителька. – На платформі Teams я створила для учнів спеціальну групу, і ми кожного тижня зустрічалися онлайн, поза уроками. Перед шкільним етапом у нас було більше часу, але перед фінальним ми вже робили не одну, а більше зустрічей на тиждень. Звичайно, кращим був би безпосередній контакт з дітьми, але учні поставилися до всього серйозно і добре підготувалися».

Лауреатками третього місця стали Емілія Корольок, Мальвіна Волосик та Юлія Домбровська з більської «четвірки».

Минулорічний конкурс вдалося організувати ще до пандемії, а цього року відбувся вже в онлайн-форматі. Учителі та учні підкреслювали, що дистанційне навчання значно ускладнило процес підготовки. З великим стресом пов'язана була також форма проведення конкурсу – учні переживали, чи спрацює система, чи гарна буде погода, від якої для багатьох залежало хороше підключення до інтернету. Проте, як зауважує лауреатка Марія Ситницька, для неї як для учасниці подія у дистанційному форматі була найкращим

варіантом. «Мене ніщо не відволікало, я могла спокійно відповідати на питання», – каже дівчина.

Троє лауреатів вперше отримають бали від Підляської кураторії освіти в Білостоці. Це дуже важливо для навчання української мови на Підляшші.

«Ми звернулися до цієї інституції з проханням внести наш конкурс до списку заходів, які можна додати до свідоцтва у восьмому класі та за які діти отримають бали, коли вступатимуть до ліцею, – пояснює Кароліна Хмур. – Кураторія погодилася, і цього року захід буде вписаний на свідоцтві закінчення початкової школи: троє лауреатів отримають по два бали. Якщо дитина стане переможцем кілька разів, то бали додаватимуться».

Через рік відбудеться третій підляський тематичний конкурс. Окрім цього, зараз працюють над організацією воєводського змагання з української мови. Такі ініціативи мають велике значення для підвищення рівня навчання та заохочення дітей до більшої активності.

«Цього року я від самого початку говорила, що будуть бали, і діти по-іншому поставилися до конкурсу, – підсумовує методистка. – Думаю, важливим для учнів було усвідомлення того, що вони можуть представляти школу. Окрім цього, захід дав змогу побачити, як треба вчитися, готуватися».

Попри те, що навчання української мови на Підляшші відбувається понад чверть століття, лише минулого року вдалося ініціювати тематичні конкурси. Досі головним таким заходом для учнів, що вивчають українську мову як рідну, – організованим щонайменше кільканадцять років – був Воєводський декламаторський конкурс «Українське слово». Проводити інші події почали у кінці 2018 року, коли в Центрі навчання вчителів у Білостоці з'явився пост методиста української мови. Будемо сподіватися, що усі ці заходи відбуватимуться й надалі, адже вони сприяють підвищенню престижу вивчення української мови у Підляському воєводстві. ■

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото авторки статті

ПОДІЇ

Шевченківський концерт у Кентшині

У Кентшині 22 травня відбувся традиційний концерт, присвячений Тарасові Шевченку. В межах заходу презентували також виставку до 30-ліття Об'єднання українців у Польщі. Від середини травня її можна оглядати у підвалі місцевого греко-католицького храму.

У зв'язку з полегшенням карантинного режиму молоді артисти вперше від тривалого часу могли виступити вживу перед публікою. На сцені церковної світлиці свою творчість показували учні місцевого пункту навчання української мови, з якими працює вчителька Єва Клек, та гості з української школи в Бартошицях – колектив «Лісова пісня» під керівництвом Наталії Шелест. Варто відзначити, що бартошичани святкують важливий ювілей. Вже 20 років колектив тішить своєю творчістю і водночас прививає любов до рідної культури серед нових поколінь молодих українців. До репертуару молодих артистів з Кентшина та Бартошиць потрапили, зокрема, такі твори: «Зацвіла в долині», «Зоре моя вечірняя», «Сонце заходить, гори чорніють», фрагменти поеми «Сон», «Думи мої, думи мої» тощо. Творчу команду кентшинського свята доповнив журналіст, актор театру «Венгайти» та лірник Сергій Петриченко. Свій виступ він почав з народної пісні «Чорна рілля ізорана», присвячуючи її колишнім та сучасним козакам, які захищають батьків-

щину. На завершення учасники свята спільно виконали пісню «Рече та стогне Дніпр широкий». Від імені організаторів артистам та їх опікунам подякував голова кентшинського гуртка ОУП Андрій Сидор.

Фото авторки статті

Поверненню українських заходів у «живий ефір» радів також почесний гість свята бургомістр Кентшина Рішард Недзюлка (місто фінансово підтримало концерт). Він відзначав, що Тарас Шевченко був не лише великим письменником, але й борцем за українську незалежність та ідентичність: «Я радію, що після річної перерви ми можемо повернутися до цих заходів. Допомогайте своїм лідерам, а ми, зі свого боку, завжди будемо вас підтримувати», – сказав Недзюлка. Про велич Кобзаря

у доповіді на відкритті заходу розповів й голова Ольштинського відділу ОУП Степан Мігус. Він зосередився на світовому сприйнятті Тараса Шевченка. На велич цієї постаті вказує хоча б те, що московський агресор намагається «привласнити» його, інколи називаючи російсько-українським письменником. У доповіді Мігус представив приклади сприйняття Шевченка у Польщі, Швеції, Франції, Китаї, Індії тощо. Про Шевченка згадували й американські президенти, у тому числі Джон Кеннеді. З нагоди відкриття пам'ятника Кобзареві у Вашингтоні він наголошував на великому вкладі Шевченка не лише в українську, але й світову культуру. Джон Кеннеді підкреслював також, що творчість Кобзаря становить «благородну частину нашої американської історичної спадщини».

Шевченко завжди був визначною постаттю й для нашої громади у Польщі. Про це також пригадав Степан Мігус, говорячи: «Колись наші батьки і діди, яких переселяли, не забували забрати з собою портрет Тараса Шевченка або його «Кобзар». Ми нині також повинні мати їх в своїх домівках», – закликав голова Ольштинського відділу ОУП.

Повний запис концерту можна побачити на фейсбук-сторінці кентшинського гуртка ОУП. ■

Григорій СПОДАРИК

Подме, хлопці, подме до той Гамеричкы...

З допису «Добрі в Гамериці...» («НС» № 7 від 14.02.2021) знаме юж, чом наші предки так прилюдно за Велику Воду ся wybierали. Зо Старого Краю гнала їх біда (менша або більша), а притігал гамерицкі добробыт приобіцаний одповідніма людми. Знали, же Шыроке Море не розступит ся перед нима, як Червене перед Ізраїлїтянами, же на шыфі долго треба буде плынути. Не бояли ся лишыти рідной хыжы, часом аджи запожычыти ся, и піти в незнаний свѣт. Отуманили їх величезны, легко приходжы грошы, котры в Гамериці на них ждуть з приобіцанных, высокых заробітків. В родиннім архіві нашол ем таку одручну записку:

100 \$ для Кондрата П.

100 \$ для Андрия В.

Семан Ш. ма сплачене 40 \$, але мама Фенна Ш. дали му на дорогу до Гамерики (...). Тевдосці до Гамерики коні...

Адже не лем з Кятони и Устя Руского: *З каждого Но дому по колькору з молодежи ишло до С. Ш. Америки, без документів, потайно.*¹ В інших наших селах было барз подібні, в моім прадідівскім тіж. Декотры офіційно, а декотры потайкы ишли, жебы сусіде не знали, часом аджи найближша родина. Єден паробок дідня (ищы перед сходом сонця) пішол на гору, аж попід сам ліс, отаву косити. Кед мати полуденок му в двійнятох вынесла, нашла лем косу завішену на сосенці и робочый одяг з листом. Писал в нім, жебы ся не старали, же до Гамерики иде, заробит гардо-го гроша и домів верне.

Словакізмы

Може ся чудуєте чом до наголовка дал ем слова сьпіванкы русиньскых парібків гнешной Словації. Бо ест красна. Исти-м, же складено ей по тамті страні Бескыду, як и того, же заран сонце зас зыйде. Галицкы парібкы для пінязи, потрібных на подорож, продавали корову, а в сьпіванці як віл стоїт, же кед по проданю быцків пеня-

зи на подорож не старчало: *Єще продам краву.* Словакізмів ест там ищы гідні, маме *кряля*, а не короля, но и галичане до заплаканных жен не повіли бы: *мы ся вруціме*, лем: «мы ся вернеме». Сьпіванка складена была в рідні хыжы або в сільскі корчмі, де хлопи палюнком и сьпівом загірвали ся до далекой и незнаной «драгы». В другі стрічці рахують ся з тым, же кед мало грошы будут мати, лем тілко што на шыфу треба, то до моря будут мусіти дійти піше (*Пойдеме помалу*). Тоты, котры до Гамерики плыли лем на даяк час, хотіли там заробити великы грошы, продавали лем статок, але тоты, котры на все юж Старий Край лышали — позбывали ся вшыткого. Часто маєток споконвіку посіданий — за дурны грошы отдавали, бо доброго, значыт чемного купця не было, а нелюдзкій знал, же продати мусят.

До моря єдна дорога

Може непотрібні-м о словакізмах спомнул, підчеркніня тых слів (барз добрі нам зрозумілых) ділит. Прецін не ест так важне ци за Велику Воду выберат ся Русин з мадярских Бескыдів ци з галицкых. Прецін в Гамериці лем зо собом набесідуют ся до воли, з гамериканами тяжко буде ім побесідувати, кед їхньої бесіды знати не будут. Русин мадярскій и галицкій мал подібну дорогу до моря (товды словацкы Русине жили в Мадярскым Королістві, а наші в Галичыні, але під єдным цісарьом). Нашы кус більше кілометрів мусіли перейти до Адриятку, а мадярскы до Балтыку. **Юля Вархолова — мати великого Енди Ворхоля** (в цілым свѣті знаного яко **Andy Warhol**) в 1922 році кроками зміряла цілу гнешню Польщу. Кед при душы мала ищы дакі гріш, ночувала по корчмах и заїздах, а пак спала юж лем там, де ся дало. Часом дакі людяний человек до хыжы пригорнул, іншому дякувала и за то, же позволил переночувати в стаєнці ци стодолі. Знате, кед ліе, все то ліпше під яким таким дахом ніч перебыти, ніж під голым не-

бом. Нераз ночувала в щырім поли, в копі сіна ци соломы. Грошы щадила на ідло и шыфу. И так помаціцькы з рідных Карпат (з Міковой) дішла аж до Гданьска. Юля Вархолова по сьлідох свого мужа ишла, а пак плыла, жебы 6 червця 1928 рока, йому и Гамериці, гродити малого Андрияка (Andy Warhol гродил ся яко Andrew Warhol в Forest City в Пенсильванії), котрого гнеска знае цілий високо образований свѣт.

На кордоні

З перейсцьом першого кордону не было жадных перешкід, мадярскы и галицкы Русине товды ищы жили під єдным цісарьом. Гірше было на кордоні австрійско-пруським. Трудніст більша была лем для тых, котры не мали пашпорту, а таких было немало. Ім треба было през «зелену границу» потайкы переходити и варувати ся перед фінансами. Помагали Жыди, лісники и інші місцевы добры люде, але не за дармо. Тым, котры легальні ей перекрачали, тіж на границі серце міцніжше зачынало бити: *Так деси о четверті по полудни стал потяг на граничні товарів стайці, служба коляйова мигом впровадила нас на перон полный вереску діти и материного наріканя. Хотіл ем забрати свої річы, але єден з залізників скричал: «Лиш того, ту заразіцька придут козлы, та ти тоты багажы перенесут!» (...). И справді коляйова служба сама переладувала наші*

*багажы на потяг, котрий мал нас завести до Бремы, а жывий еміграційний товар уставиено в рядику, подля спису и на коменду: марш! Попроваджено в подвіря великого дому, до його двери вела лем єдна уска єдноособова стежка обмежена двома плотиками. При дверьох того дому стоял дохтор и каждому входячому вывертал око з очо-дола, так аж його властителя пущал до внутра сали, в сій огненно-рубінову челюст. По його баданю човекови през хвилю так ся здавало, закла око не вернуло до первісного стану. При тій операції маленькы діти творили величезный гряк, котрий барз злостил урядника в уніформі, діты верещали, а він «флуктувал» по німецькы и по польскы додавал «цяя». Был то початок мандрівкы подібной до Дантовой по аді. Кед перешли сме през лазьню и щыпліня проти осні, уставиено нас в ряды и одпроваджено на потяг, котрий заразіцька рушыл в дорогу до Бремы. Вагоны были пристосованы до перевозжыня двоножной фауны, некрылятой, бо мали шыбы в вікнах, лавок до сіджыня не было, каждая родина розсідала ся на своїх манатках. Зо Шлеска одіхал ем в ночы, жеєгнаючи ся з ним в темряві.² Інший емігрант, што правда тіж не наш, але, што важне, нелегальний, так споминат свій переїзд без границу: *В родині было нас семеро, помогла нам єдна агентка, Полька, котра перевезла нас без росияцку границу. Вшыткы разом не могли сме сій переїжджати, нашу седмицю поділено на три партійі, вшыткы зышли сме ся в Катовицях, в хыжы агенткы. Од єдной особы платили сме 4 рублі. В домі агенткы переночували сме. На другі ден агентка одпровадила нас на катовицкій дворец коляйовий, там купили сме си білеты до Бремы.*³*

Коляйовы «выгоды»

Не знам, ци тым, котры кус веще гроша при душы мали, аж так дуже ліпше было. Што правда піше до моря не ишли, а іхали в коляйовым вагоні, але не як панове. Нашы предкы мали кус выгідніжше як в '47, кед на так званы Землі Одзысканы іхали, бо скотины в вагонах медже нима жадной не было. Може двоножна ся ім часом трафила, перед котром нераз іх и остерігано: *пришли шандаре и зімали нашого опікуна, хлопи обурили ся и давали му захыст, верещали, жебы го пустили, але поліцаї затягли го деси до начальника и заразіцька зачали выкликувати люди з назвиска и вертали ім грошы, котры скорше опікунови дали. Пак повіли, же то обычайний циган, котрий натігат невинных люди. Пояснили, же не скінчыло бы ся на тых першых грошах, же дер бы з них и дальше, цілий час страхом кормлячы дурных люди.*⁴

Далі буде

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Фото з Вікіпедії

1. Хроніка парохії Устя о. Михайла Соборлевского с. 21. Оригінал находить ся на римокатолицкій парохії в Устю Горлицкым.
2. Pamiętnik nr 9 в: Pamiętniki emigrantów Ameryka Południowa Nr 1-27, Варшава 1939.
3. Pamiętnik nr 17 в: Pamiętniki emigrantów Ameryka Południowa Nr 1-27, Варшава 1939.
4. Pamiętnik nr 8 в: Pamiętniki emigrantów Ameryka Południowa Nr 1-27, Варшава 1939.

ЮВІЛЕЙ

Життя
Ярослава Грицковяна
у світлі освіти

– Наша Україна – специфічна і неповторна. Кажу «наша», бо народився я на польсько-українському прикордонні в селі Воля Матіяшова (повіт Ліський) в українській родині, дитинство провів серед «своїх» дітей, ходив до української школи. Ця неперервність була порушена примусовою депортацією українців на західні землі в 1947 році, – розповів Ярослав Грицковян під час присвоєння йому Почесного доктора Кіровоградського інституту.

У 2007 році, коли науковцеві вручали звання Почесного доктора, йому було 76 років. А в цьому, 2021 році д-р Ярослав Грицковян відзначає ювілей 90-ліття. Він народився 24 квітня 1931 року.

– Воля Матіяшова, де я народився, – це невеличке, проте відоме село, розташоване між красивими горами. До сьогодні пам'ятаю чудові поля, всяні червоними, білими та рожевими квітами. Наша місцевість нараховувала 52 хати, з яких тільки дві родини в 1946 році були переселені у Дрогобицький район в Україну. Після виселення ми підтримували з цими родинами контакт. Решту села виселили 28 квітня 1947 року, – згадував кілька років тому в розмові зі мною Ярослав Грицковян. У день виселення Ярославові було 16 років. Досі пам'ятає зупинку перед каплицею у день виселення – люди перед тим, як залишили своє село, останній раз молилися при могилах своїх близьких на місцевому цвинтарі. Згодом під наглядом Війська Польського українці подалися у напрямку Березки. Коли доходили до цього села, віддаленого на два кілометри, у Волі Матіяшовій почали горіти перші хати... Родину Грицковянів виселили до села Тшебятково неподалік Битова.

Середню школу Ярослав Грицковян закінчив далеко від рідних земель у Вейгерові поблизу Гдині – в атестаті він мав найкращі оцінки. У 1953-1958 роках навчався у Кракові – насамперед закінчив російську філологію, а згодом філологічний факультет Ягеллонського університету. Його захоплювала історія України. У студентські роки він шукав своїх людей і налагоджував з ними контакти – під час навчання, наприклад, познайомився з Богданом Лепким. Ярослав Грицковян став молодіжним лідером, організовував культурне життя, літературні дискусії, зустрічі. Магістерську роботу написав про українську творчість Гоголя (знайшов і опублікував його лист українською мовою до Богдана Залеського). Працюючи у Окружному відділі вдосконалення вчителів у Кошаліні, займався українським шкільництвом. У 1977 році на основі докторської дисертації «Українська література в перекладах та польській критиці 1945-1965 рр.» Ярослав

Грицковян отримав ступінь доктора гуманітарних наук у Вроцлавському університеті.

Професійне життя Ярослав Грицковян пов'язав з українською літературою та шкільництвом. У Кошаліні насамперед він працював як керівник Окружного методичного відділу, згодом у Відділі вдосконалення вчителів.

Фото з сімейного архіву

– Робота інструктором з української мови мене влаштувала, але обтяжувала багатьма іншими обов'язками. На практиці весь тягар організації навчання рідної мови українців фактично лягав на громадських активістів і значною мірою на методичні центри, у тому числі мій. Тож я працював багато і з думкою, що приношу користь нашій громаді: їздив до шкіл, перевіряв уроки, допомагав вчителям, організовував зустрічі з батьками, конференції та методичні курси, – згадує Ярослав Грицковян. 3 грудня 1965 року до січня 1968 році саме у «Нашому слові» він друкував серію методичних матеріалів для вчителів. Д-р Грицковян – автор підручників для навчання української мови та методики викладання її в польських школах: посібник для другого класу – «Журавлики» та п'ятого – «Виноградник», читанка для п'ятого класу «Перегук віків» та підручник для сьомого «Українська література і мова».

Ірина Дрозд, колишня директорка Початкової школи ім. Тараса Шевченка у Білому Борі з Ярославом Грицков-

вяном познайомилася на початку своєї вчительської праці. Після закінчення Педагогічного ліцею у Бартошицях її направили до праці в село Грабово, що неподалік Білого Бору. На той час у селі більшість населення були українцями з акції «Вісла», тому пані Ірина, крім загальних предметів, вчила дітей теж української мови. І саме в 1967 році до села приїхав Ярослав Грицковян з дружиною Лесею та тодішнім головою гуртка УСКТ у Кошаліні Анатолем Марущечком.

– Пам'ятаю, це був жовтень, і на той час українську мову вивчало 40 дітей. Ярослав Грицковян приїхав до Грабова щоби запитати мене, як може допомогти. Крім того, привіз мені посібник «Як навчати української мови?» й запропонував, аби я записалася до грона членів Українського суспільно-культурного товариства (УСКТ). Саме так я і зробила. Це була моя перша зустріч з Ярославом Грицковяном, – розповідає Ірина Дрозд. Згодом вона вирішила професійно вдосконалюватися, тому почала навчання у вчительській вишій школі у Колобжезі, де викладачем був саме Ярослав Грицковян. Він був її науковим керівником. А коли Ірина Дрозд стала директоркою Початкової школи у Білому Борі, то Ярослав Грицковян разом з дружиною Лесею були часто її гостями. Вони навідувалися до школи, оскільки саме з ініціативи Ярослава Грицковяна та Стефана Лашина, який зараз проживає у США, було засноване Українське вчительське товариство (УВТ), яке очолив Ярослав Грицковян. УВТ започаткувало видавання журналу для вчителів «Слово педагога». Науковець брав участь чи не у всіх вчительських зустрічах, організованих саме у Білому Борі. Недавно він відвідав це містечко під час святкування 60-ліття Початкової школи ім. Тараса Шевченка.

– Заслуги Ярослава Грицковяна для українського шкільництва, насамперед на Кошалінщині, є надзвичайно вагомі. Він допомагав молодим вчителям у навчанні української мови тут, на поселенні, підказував, як працювати з дітьми та батьками. Співпрацю з ним згадую дуже приємно – він підтримував мене у різні моменти. Ярослав Грицковян працював не лише на шкільній ниві – він є автором низки книжок на

літературні теми та спогадів про рідні села. Пам'ятаю, коли б не телефонувала до нього, його дружина завжди казала: «Славко пише, він постійно пише», – розповідає Ірина Дрозд.

Д-р Ярослав Грицковян є автором понад 300 публікацій, включно з книгами та підручниками. Основні наукові зацікавлення – це освіта як явище виховання та в контексті національних меншин, методика викладання української мови, літературознавство в контексті досліджень українсько-польських літературних відносин, бібліографія польського українського літературознавства та франкознавство. Д-р Грицковян публікувався на сторінках таких наукових журналів як «Slavia Orientalis» чи щорічників «Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta Literaria», де друкувалися огляди українських видань, дослідження польсько-українських та українсько-польських літературних відносин, бібліографічні дослідження. Співпраця з тижневиком «Наше слово» триває до сьогодні – на сторінках газети науковець публікує статті на літературні теми. На основі його публікацій написано вже кілька магістерських робіт.

Ярослав Грицковян є власником унікальної бібліотеки: він зібрав тисячі книжок та різних публікацій про польсько-українські відносини.

– Професор Мар'ян Якубець, у якого я писав докторат, казав мені: «Коли я потребую інформації про українців у Польщі, то завжди шукаю її у ваших матеріалах». Деякі книги у моїй бібліотеці мають понад сто років, це ж скарби української літератури, тому було б дуже прикро, якби вони кудись пропали, – каже Ярослав Грицковян. Він є членом Польського товариства українознавства (Варшава), Східноєвропейської комісії Польської асоціації українців (Краків), Міжнародної асоціації українців (Київ), Наукового товариства ім. Тараса Шевченка (Львів) та колишнім очільником Українського вчительського товариства.

– Ярослав Грицковян заслужив на своє місце в українській літературі, – підсумовує Ірина Дрозд. Вітаємо його з ювілеєм та бажаємо здоров'я! ■

Анна ВІННИЦЬКА

КУЛЬТУРА

«New Femininity»

Виставка українських художниць

15 травня до Міжнародного дня музеїв у галереї «Дім» при Українському домі у Варшаві відбувся вернісаж виставки українських художниць:

Марти Романків, Божени Кушнір, Катерини Яшти, Ганни Шумської, Світлани Коровай, Іванни Берчак та Ніки Гарголь.

Темою став фемінізм, жіночність та дискурс навколо цих понять.

Фото Ніки Гарголь

«Сьогодні жіночність набуває сучасних відтінків і значень. Вона все частіше розуміється як щось, що виходить за межі гендерних конструкцій. В часи, коли ультрафеміністична естетика пронизує цифрові платформи, такі як Instagram та TikTok, стає зрозумілим, що зображати себе жінкою може бути вираженням сили та індивідуальності, а не лише делкатністю та марнославством», — читаємо в описі виставки. Виставка «New Femininity» зосереджена на історіях жінок, їхній творчості та на тому, як жінки-художниці представляють сьогодні жіночність.

«Male gaze»

Робота Іванни Берчак, міждисциплінарної художниці, арт-медіаторки, кураторки галереї «Дім» торкається теми чоловічого погляду на жіночність: «У 1975 році феміністка та критикиня кіно Лора Малві у своєму есе „Візуальна насолода та наративний кінематограф” вперше вжила термін male gaze — чоловічий погляд. Так вона назвала спосіб зображати жінок у масовій візуальній культурі з чоловічої точки зору та з урахуванням чоловічої парадигми культури — коли картинку будують для задоволення глядачів чоловічої статі, а жінка в кадрі постає еротичним об’єктом як для інших учасників кадру, так і для зовнішніх глядачів», — читаємо в описі картини.

«Все ще сьогодні від жінок часто очікується втілення ідеалів на користь чоловічого погляду. Таким чином, роботи художників, які повстають проти цих суворих стандартів, є як ніколи актуальними», — прокоментувала свою роботу Іванна.

Чому президентом Польщі не може стати жінка з міграційним досвідом?

На виставці запрезентовано роботу «Іммігранте, іммігрантко, голосуй!»: урна із виборчими бюлетенями та відео із соціальної кампанії авторства Марти Романків — міждисциплінарної художниці, авторки інсталяцій, відеоробіт та соціальних подій. Робота Марти торкається теми включення мігрантів до політичного життя Польщі.

Напередодні першого туру президентських виборів у Польщі, 22-28 червня минулого року, художниця провела соціальну акцію в найбільших містах Польщі, яка полягала на символічному голосуванні мігрантів, які не мали польського громадянства, за президента країни. Після такого «голосування» урни залишилися закритими, а голоси ніхто не рахував, так як вони не враховуються у цьому політичному процесі. Більше про цей проект читайте в інтерв’ю з Мартою («НС» № 27 від 12.07.2020 р.). «За останні роки Польща стала однією із світових лідерів з прийому економічних іммігрантів. Однак ця група не отримує пропорційного голосу в політичному та медіапросторі, і політичний наратив країни все ще ґрунтується на архаїчних, часто стигматизуючих категоріях поділу на громадяни — не громадяни. Такий дисонанс проведеної імміграційної політики призводить до труднощів в інтеграційних процесах і навіть до дискримінації та відторгнення.

Проект „Іммігранте, іммігрантко, голосуй!” стосується питання виключення нових мешканців від прийняття політичних рішень. Ініціювання неможливих подій було спробою заперечити встановлені норми та визначення. Хто такий громадянин? Чи відповідають прийняті форми демократії потребам сучасного глобалізованого суспільства? Чому в світі швидких змін застарілі поділи все ще визначають сприйняття „іншого”?», — прокоментувала свою роботу художниця.

Фото Іванни Берчак

читати встановлені норми та визначення. Хто такий громадянин? Чи відповідають прийняті форми демократії потребам сучасного глобалізованого суспільства? Чому в світі швидких змін застарілі поділи все ще визначають сприйняття „іншого”?», — прокоментувала свою роботу художниця.

Дама з квіткою в постгуманістичному світі

Робота Ганни Шумської, художниці, яка працює з живописом, графікою, новими медіа та інсталяцією, представляє фантастичний образ людини-гібриду з майбутнього: напівжінки, напівтварини, напівробота на тлі плоского, пустого пейзажу в товаристві маленької, неприглядної, засушеної рослини.

«Незважаючи на науково-технічну революцію, позиція жінки, жіночого тіла дуже повільно змінює свій статус об’єкта, визначеного патріархальним суспільством. Чоловіче бажання створити ідеальну жінку, „за образом своїм, від чоловічого ребра” не зникло, а трансформувалося у нові форми: людиноподібні роботи отримують фемінний вигляд, віртуальні асистенти Google, Apple і Amazon розмовляють жіночими голосами і мають жіночі імена. Жінка й далі представлена як предмет, позбавлений душі і почуттів, нижчий ґатунку, який можна відтворити в штучних умовах, так само, як все натуральне і природне. Героїня моєї роботи намагається сказати, що їй не подобається ситуація, в якій вона опинилася, але, здається, вже запізно», — розповіла авторка картини.

Проростаючи

На колективній виставці були представлені фотографії художниці Катерини Яшти. Роботи мисткині надзвичайно чуттєві. Катерина в специфічний спосіб використовує формат автопортрета: як можливість роздумів над собою. Її роботи не фокусуються на тілі, а намагаються показати певну особисту ауру, настрої, реальні почуття та емоційні стани, які вона переживає.

«Впиваючись шипами, боляче пронизують шкіру й плоть. Це чисті паростки прекрасного, що мають химерне брудне коріння. Це почуття, що не знайдуть взаємності. Це можливості, що ніколи не вийде втілити», — дізнаємось з опису.

Мистецтво тісно пов’язане із життям

Мистецтво не є відокремленим чи ізольованим від життя, воно з ним тісно пов’язане. Чутливість та чуйність художників до соціальних та політичних ситуацій відображається в їхній творчості.

Фото авторки статті

«New Femininity» включило фото з «чорних протестів» авторства Ніки Гарголь — художниці, фотографині, дизайнерки. Ніка у своїх роботах намагається досягти ідеального злиття фотографії з живописом, складовими якого є glitch (Glitch art — дослівно «мистецтво помилки», «цифрових перешкод»), світло та колір.

«Спочатку ставила собі питання: чи я маю право виходити на демонстрацію, оскільки я тільки емігрантка і не маю права голосу в цій країні? Недовго думаючи, намалювала свій транспарант і долучилася до демонстрації. Вважаю себе новою асимільованою мешканкою Польщі, тому маю право вийти та продемонструвати свою позицію, свою незгоду», — розповіла художниця.

Щоденник Божени

На виставці представлено кілька колажів Божени Кушнір — художниці, дизайнерки, яка працює в різних техніках.

«Свої колажі художниця створює у вигляді щоденника — щодня з’являється нова робота, яка є відповіддю, реакцією на події, думки та ситуації з повсякденного життя. Жіночий досвід, і особливо репрезентації жіночого існування, залишаються в центрі її робіт. Художниця досліджує зв’язки між багатьма ролями приватного життя жінок, зокрема протилежні бажання бути одночасно матерями та сексуальними, сильними та могутніми, а також м’якими та турботливими. Творчість Божени Кушнір відзначається гумором та грайливою іронією, виявляючи послідовну критику соціально-політичних упереджень, досліджує обмежувальні стереотипи, зображаючи жіночність у багатьох різних іпостасях», — зазначено в описі робіт.

Магічні об’єкти

Глиняні скульптурки авторства художниці Світлани Коровай стали доповненням виставки.

У своїх роботах художниця посилається на міфологію, традиції та символи людського тіла в різних культурах. Культ родючості, сила жіночої сексуальності та початки життя — значення, які складають основний код людства. Богиня-мати є головним жіночим божеством у багатьох світових релігіях та міфологіях.

«Саме це відчуття магії, знань і сили, знайдене в первісному мистецтві, вплинуло на моє особисте ставлення до творчості. Скульптура для мене — це сигнал, надісланий кілька тисяч років тому, залишається актуальним у своєму людському вимірі почуттів і пристрасті. Має ритуальне значення, є талісманом і оберегом», — розповіла художниця.

З виставкою можна ознайомитись до 15 червня 2021 року. ■

Підготувала Іванна КИЛЮШИК

Спогад про Казимира Сćібівовку

Народний дім – це не лише великий і прекрасний будинок. Це теж, а, може, навіть перш за все – люди. Це люди, які десятиліттями це місце формували своєю працею, особистістю і присутністю. Це ті, які майже кожного дня сюди приходили, розвивали тут свої захоплення та таланти, гуртувалися, товаришували, зберігали неповторний настрій цього місця, а внаслідок творили те, що можемо нині називати українською громадою Перемишля.

Такою людиною був, безперечно, Казимир Сćібівовк, для більшості з нас просто Казік. З великим болем ми прощалися з ним наприкінці квітня цього року. Казік був завжди доброзичливий, усміхнений, з цигаркою під смугастими вусами і незгасними ширими іскрами в очах. Завжди охочий ділитися розповідями і спогадами, безкінечними анекдотами з життя домівки, яку, як сам казав, з самого дитинства відвідував щодня. Він усе своє життя дбав про українську громаду в Перемишлі й працював для неї. Згадував, що не було жодного Шевченківського свята, жодного Йордана і жодної процесії на Пикуличі, в якій він би не брав участі. Зараз нам неймовірно тяжко уявити собі ці свята без нього.

СПОГАД

З перших років свого існування Народний дім впливав на розвиток української громади у всьому регіоні. Згодом, з моменту створення УСКТ, він став одним з головних центрів української культури в Польщі. За десятиліття незліченні театральні колективи, хори, танцювальні та вокальні ансамблі пройшли крізь сцену театального залу, а концерти, які тут відбувалися і з якими згодом колективи об'їздили пів Польщі, були єдиним можливим контактом української громади з рідною мовою, літературою чи музикою. Можна без перебільшення сказати, що для багатьох людей Народний дім був місцем, яке їх виховувало.

Так, згадуючи своє життя, про Народний дім казав також Казік. Він народився після переселення, восени 1947 року в Бжезі (Члхувський повіт), але його родині дуже скоро, вже в 1954 році, вдалося повернутись до рідних Лучиць, а потім до Перемишля. Казікові було тоді лише сім років. Скоро тато привів сина до домівки – і там вже Казік лишився надовго. Згадував не раз свої відчуття як десятилітнього хлопця, який вперше потрапив на Маланку. Яке враження справив на нього зал, повний людей, які прекрасно співали, а також гопак, який танцювалося о півночі. З того часу жодна Маланка, забава чи концерт без нього не обійшлися!

Казіка тягнуло на сцену вже змалку. Він був актором в численних виставах (його першою роллю було дерево у «Червоній шапочці»), всіх назв не запам'ятати. Згодом став видатним танцюристом. Коли тільки створився легендарний естрадний гурт «Бескиди», він сразу став його членом, а, по суті, творив його зі своїми друзями та вихователями. Дивлячись на фотографії подій з Народного дому з 60-тих, 70-тих років, Казік є всюди. Десь стоїть у театральній позі в п'єсі «Коза-дереза», десь одягнений у гуцульський костюм танцює коломийку, ще десь у сольному танці зі своєю партнеркою.

І так, якщо говорити про перемиські колективи та Казіка, не можна забути про «Синю Ленточку»: молодіжний ансамбль, художнім керівником якого був Казимир. Його учасницями були дівчата, вони виступали у блискучих синіх

Казимир Сćібівовк
(внизу в центрі)
з гуртом «Бескиди»

сукенках і, окрім співу, мали також хореографічні композиції. Цей гурт дуже полюбляла публіка за динамічність та сучасність, що неодноразово було оцінене на українських фестивалях, зокрема в Кошаліні. І, попри те, що в Казіка не було ні музичної, ні хореографічної освіти, він сам шукав способи, щоб вдосконалювати техніку та вивчати народні танці (теж від львівських хореографів і на курсах УСКТ). Так, щоб потім показувати молоді гопака, коломийку, аркана чи інші танці.

І тоді, і потім збереження рідної мови, культури та спадщини були для нього надзвичайно важливими. Згадував, що писати українською мовою вчився, переписуючи на друкарській машинці твори українських класиків для Володимира Пайташа. Був дуже вдячний учителеві за це, що міг робити щось придатне та одночасно вчитися. Полюбив він дуже шевченкове послання «І мертвим, і живим, і ненародженим...», вивчив його навіть напам'ять. На жаль, ніколи не мав нагоди його продекламувати зі сцени.

Казік, коли вже сам не міг виступати, організовував концерти колективам з України, щоб несли рідне слово та пісню до нашої громади на півночі та заході Польщі. Ніколи не хвалився своїм патріотизмом. Мало хто знає, що в 70-х та 80-х роках, незважаючи на небезпеку, він перевозив 3-за кордону до Польщі та в Україну заборонені газети та книги. Коли тільки була така мож-

ливість, посилав своїх дітей до українських шкіл. Аж до кінця життя возив з іншого кінця міста свого онука спершу до українського садочка, а потім до «шашкевичівки».

Для багатьох людей молодшого покоління Казік був просто приємним старшим паном, який щонеділі приходив до церкви, який не пропустив жодного концерту, який не відмовляв у допомозі, коли була така потреба. Ми пам'ятатимемо Казіка як людину, яка разом зі своїм поколінням довгими роками активізувала українську громаду, її культурне життя, яка мала велике серце для українських справ та доклала свою лепту до збереження української ідентичності і спадщини в Перемишлі.

Єднаємося у болі втрати з дружиною Казіка – Надією та дітьми і онуками. Нехай рідна земля буде тобі, Казю, пухом, а пам'ять про твою добру вдачу, відкритість, присутність і готовість допомагати не вгасає. Твою веселу розповідь про барвні, молоді літа, пісню і танець будемо згадувати не раз і випивати чарку вина на спогад про тебе. До зустрічі по другому боці!

Казимир Сćібівовк відійшов у вічність 12.04.2021 року. Вічна Йому пам'ять! Христос Воскрес!

Від імені перемиського гуртка
Об'єднання українців у Польщі
Тетяна НАКОНЕЧНА
і Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Василь Косів, «Українська ідентичність у графічному дизайні 1945-1989 років». Київ: «Родовід», 2019. – 480 с.

Різні та схожі водночас

Український мистецтвознавець, професор Василь Косів зараз завершує тримісячне перебування на кафедрі україністики Варшавського університету. Його візит відбувся в межах програми розвитку університету, яка фінансується за кошти Європейського суспільного фонду. У Варшаві Василь Косів провів онлайн-доповідь,

під час якої презентував свою книгу «Українська ідентичність у графічному дизайні 1945-1989 років». Публікація отримала Гран-прі 26 Книжкового форуму у Львові та Гран-прі Всеукраїнського рейтингу «Книга року». На основі українських радянських плакатів й обкладинок періодичних видань діаспори, архівних документів та інтерв'ю автор розкриває символи, які використовувалися для візуального представлення української ідентичності. Один – це радянський зразок, інший – діаспорний.

Василь Косів почав цікавитися цією темою у 2003 році. Працював з архівними матеріалами, зокрема, в США, Канаді, Україні та Польщі. Матеріали до публікації збирав з 2013 по 2019 роки. У книзі – близько 800 ілюстрацій. Головним об'єктом Василь Косів обрав плакат, оскільки цей вид візуального мистецтва використовує всі стереотипи і кліше. У той же час у діаспорі плакатів було значно менше, ніж в Україні. Тому закордоном довелося досліджувати переважно обкладинки періодичних видань – альманахів чи тиждневиків.

Автор переглянув й архіви Об'єднання українців у Польщі. За його словами, дуже цікавими виглядають пуб-

лікації попередника цієї організації – Українського суспільно-культурного товариства. Це – своєрідний «гібрид», оскільки форма та зміст тут не дуже соціалістичні, але й так само не дуже націоналістичні. Василь Косів підкреслює, що, якщо відкинути, з одного боку, серп, молот та радянську зірку, а з іншого – тризуб та синьо-жовті кольори, то символіка досліджуваних публікацій дуже схожа: бандура, колоси пшениці, вишиванки тощо. Отже, усунення ідеологічних знаків показує загальний канон української символіки. Звичайно, в діаспорі він доповнювався релігійними нашаруваннями, але й у радянській Україні такі символи також траплялися. Для діаспори у графічних матеріалах характерним є поєднання релігійних та державних акцентів – через те, що, як пояснив Василь Косів, церква завжди відігравала важливу роль у збереженні національної ідентичності.

У книжці досліджується також символіка українського костюму, образ жінки та чоловіка. Як і в радянській Україні, так і в діаспорі часто використовували зображення козака. Закордоном він мілітаризований і символізує боротьбу за визволення України з-під московського гніту. У радянській опти-

ці козака демілітаризували – він переважно танцює. Це пов'язано з питаннями центру і провінції. У радянському колоніальному підході українець мав бути слухняним і шукати натхнення в Москві. У діаспорі ця столиця також постійно з'являється, але вже як ворог, з яким треба невтомно боротися.

Василь Косів звертає увагу й на дітей. Вони насправді ніколи не є просто дітьми, не можуть лише бавитися і бути щасливими. На радянських зображеннях вони мають працювати на те, аби в майбутньому стати ширими комуністами. На діаспорних – обов'язково повинні належати до Пласту або Спілки української молоді, вивчати історію і бути готовими загинути в боротьбі за незалежну Україну.

У книзі є також розповідь про українські мотиви стилю арт-деко, аналіз національних кодів в українській кинорежисурі, блок, присвячений соцреалізму тощо. Василь Косів переконаний, що графічні зображення часто можуть сказати більше, ніж слова. А радянський та діаспорний дизайн українців мають більше спільного, ніж відмінного. ■

Григорій СПОДАРИК

Всепольський конкурс малюнків до 150-ї річниці від дня народження поетеси Лесі Українки

Запрошуємо дошкільнят та учнів початкової школи до участі в конкурсі малюнків, присвяченому українській письменниці Лесі Українки, під назвою:

«ЛЕСЯ УКРАЇНКА – ПРИЯТЕЛЬКА ДІТЕЙ У ПОЛЬЩІ»

Професійне журі оцінюватиме роботи у вікових категоріях:

- дошкільнята,
- школярі початкової школи I-III кл.,
- школярі початкової школи IV-VI кл.,
- школярі початкової школи VII-VIII кл.

Малюнки можна виконувати в довільній художній техніці у форматі А-3. Братимуться до уваги тільки індивідуальні роботи, зроблені самостійно учасниками конкурсу.

На малюнках, які передаватимуться у паперовій формі, на зворотному боці треба написати:

- * ім'я і прізвище учасника,
 - * клас і школу,
 - * адресу і номер телефону вчителів або батьків, які підготували дитину до конкурсу.
- Якщо малюнки надсилатимуться в електронній формі, вищезазначену інформацію просимо подати у е-мейлі.
- Переможців конкурсу визначить журі, результати з'являться на шкільному сайті lesiabant.pl. Найкращі роботи будуть нагороджені та опубліковані на сайті школи та в українській пресі.

Конкурсні роботи просимо надсилати до 15 липня 2021 року

у паперовій формі на адресу:

Szkoła Podstawowa nr 8 im. Lesi Ukrainki z Ukraińskim Językiem Nauczania w Bartoszycach ul. Leśna 1, 11-200 Bartoszyce, в електронній формі (фотографія або скан) на електронну адресу: konkurs@lesiabant.pl

Додаткова інформація за тел. 609 423 260, 605 303 206 та на сайті lesiabant.pl.

Участь у конкурсі є одночасно згодою на обробку персональних даних учасників.

Від імені організаторів – Початкової школи № 8 ім. Лесі Українки з українською мовою навчання в Бартошицях, Товариства «Калина» та ОУП координаторки конкурсу – Любомира Тхір, Данута Глушко

96

Кавалер, 42 роки, бажає познайомитися з панною українкою від 30-40 років. Листи та фото, номер телефону надсилайте на адресу редакції.

Управа Кошалінського відділу
Об'єднання українців у Польщі
Дирекція Загальноосвітнього ліцею у Білому Борі
ім. Т. Шевченка
Управа фонду ДЕКА, яка веде
Початкову школу ім. Т. Шевченка в Білому Борі,
запрошують на
II УКРАЇНСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ТАБІР,
який відбудеться 3–10 липня 2021 року (8 днів)
в Білому Борі.

Організатори забезпечують:

- нічліги та харчування (сніданки, обіди, вечері)
- опіку інструкторів
- добрі умови
- екскурсії: поїздки до озера і моря
- спортивні змагання
- навчання українських пісень
- інші розваги.

Приймаємо зголошення дітей від III до VIII класу початкової школи.

Кількість місць обмежена.

Контакт і зголошення – домівка ОУП в Кошаліні:

тел. 94 342 64 70 або 503 005 378,
електронна адреса: zur_koszalin@wp.pl
romanbd@poczta.onet.pl

Запрошуємо!

*Роман Білас,
голова відділу ОУП в Кошаліні*

ПЛАСТОВІ ТАБОРИ 2021

1. Новацький табір «ПОДРОЖ ЧАСОМ», 17-28.08

Запрошуємо дітей від 6 до 11 років на літню пластову подорож часом. У програмі – перенесення щодня до нової ери, аби за допомогою ігор, змагань та мандрівок відчувати себе як козацький джур або київський князь.

Ціна: **950 зл.**

2. Юнацький табір «МАМАЄВА СЛОБОДА», 17-28.08

Чи ти також вже скучив за подихом літа? Мрієш «кинути все і поїхати в Бещади»? Забув, як це жити в наметі? Хочеш відчувати атмосферу Запорізької Січі? Бажаєш відвідати атмосферний замок, мандрувати з друзями мальовничими шляхами, сплавлятися річками? Тоді тобі до нас!

Ціна: **850 зл.**

3. Пташачий табір 2021, 26-28.08

Запрошуємо на Пташачий табір для пластових родин з дітьми віком 2-6 років. У програмі – ігри, заваби, майстрування, спільні мандрівки, куховарення, ватра та гарно проведений час в товаристві родин, які разом плекають пластові цінності. Заповнюйте анкету і пакуйте наплічники!

Зголошення приймаються до 15 червня.

Детальна інформація про табори і анкети для участі на фейсбук-сторінці «Пласт Польща» або на сайті ОУП ukraincy.org.pl

9 червня минають
34 роки від рукоположення в священники
та **60** років від дня народження нашого пароха,

отця Андрія Сороки

Дорогий отче Андрію!

З нагоди Вашого подвійного ювілею бажаємо багато Божих ласк, кріпкого здоров'я та довгих років життя. Прийміть від нас щирі побажання душевного спокою й радості у Вашій душпастирській праці. Нехай Всевишній благословить Вас і наділяє Своїми ласками на многи та благі літа. Велике спасибі за Ваші глибокі проповіді, повні філософського змісту, які постійно вчать нас і вдосконалюють у вірі. Ми щиро дякуємо за невтомність і величезні зусилля, докладені до будови нашого храму в Ельблонзі. Нехай Ваше серце і розум будуть радісно відкритими для подальших переживань і процвітають в благодаті Святого Духа.

Ельблонзькі парафіяни та відділ ОУП в Ельблонзі

ШАНОВНІ БАТЬКИ І ДОРОГІ УЧНІ!

Комплекс шкіл з УМН в Ґурові-Ілавському
запрошує випускників початкової школи
продовжувати навчання в нашій школі
у **2021-2022** шкільному році.

А наша школа це: ► якісне навчання ► індивідуальний підхід ► плекання рідних звичаїв та традицій ► змога розвивати свої таланти (танці, спів, спорт) ► комфортне проживання в гуртожитку школи.

Чекаємо на Вас.

*Дирекція, вчителі, вихователі
та Ваші старші друзі*

ЗАПРОШУЄМО ДО НАШОЇ ШКОЛИ!

Контакт зі школою:

телефон до секретаріату: 897-611-243
sekretariat@szkolazdumka.pl szkolazdumka.pl

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michalak, prenumerata, reklama – Lesia Korostatewycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielski Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),
E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: http://ukraincy.org.pl, http://www.oup.ukraina.com.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2500 egz.

Pismo dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Українське історичне товариство у Польщі за підтримки Об'єднання українців у Польщі
приступає до здійснення проекту

«Живі у нашій пам'яті – віртуальний український некрополь у Польщі»

Хочемо віддати честь і шану тисячам українців, які працювали на благо своєї нації. Могили тих дочок і синів нашого народу часто призабуті, поруйновані, залишені без опіки, поростають кущами і травою. Тільки невелика частина з них упорядкована і описана. Тому ми як спадкоємці праці тих славних осіб маємо обов'язок вшанувати їх та місця їхнього вічного спочинку.

Метою проекту є створення загальнодоступної інформаційної онлайн-платформи польською та українською мовами про місця поховань на території сучасної Польщі постатей, важливих для української національної пам'яті. Таким чином, ми повернемо у сучасну свідомість пам'ять про багатьох людей, які зробили незаперечний внесок в українську історію та культуру.

Звертаємося до Вас, людей доброї волі, підтримати фінансово наш задум, який стане нашим спільним проектом.

Фінансові пожертви для виконання проекту слід висилати на банківський рахунок:

Ukraińskie Towarzystwo Historyczne w Polsce з допискою

„Na działalność statutową – żywi w naszej pamięci”

Nr konta: 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525

Для закордонних переказів:

BIC (SWIFT): BPKOPLPW

IBAN: PL 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525

Bank name: PKO Bank Polski SA

Bank address:

PKO Bank Polski S.A., 02-515 Warszawa, ul. Puławska 15

Збережимо пам'ять про місця поховань наших славних предків!

проф. Роман Дрозд – голова Українського історичного товариства у Польщі, д-р габ. Роман Висоцький, Ярослав Вуйчик, проф. Ігор Галагіда, д-р габ. Богдан Гальчак, проф. Ростислав Жерелик, д-р Олександр Колянчук, д-р Григорій Купріянович, Олександр Маслей, проф. Марко Мельник, д-р Лука Рейт, Юрій Рейт, Мирослав Скірка, Олександр Стець, Петро Тима

